

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

**Π.Μ.Σ. ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2018-2019**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**της Λαμπρινής- Μαρίας Καραμπά
Α.Μ.: 7340010318009**

ΤΙΤΛΟΣ:

Ζητήματα από τις συμβάσεις αναχρηματοδότησης τραπεζικών δανείων

Επιβλέποντες:

Επ. Καθηγητής Γεώργιος Μεντής
Αν. Καθηγητής Γεώργιος Κ. Λέκκας
Επ. Καθηγητής Θεόδωρος Σ. Λύτρας

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2019

Copyright © Ζητήματα από τις συμβάσεις αναχρηματοδότησης τραπεζικών δανείων, Λαμπρινή- Μαρίνα Καραμπά, 2019

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν την συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6
1. ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	7
1.1. ΠΙΣΤΩΣΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ	7
1.2. ΤΟ ΔΑΝΕΙΟ ΩΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ.....	8
1.2.1. ΈΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ.....	8
1.2.2. ΣΚΟΠΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΑΤΟΣ.....	11
1.3. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΣΚΟΠΟΥ	13
1.3.1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ.....	13
1.3.2. ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	13
1.4. ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ.....	14
1.5. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ	15
1.5.1. ΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ.....	16
1.5.2. ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ ΥΠΟ ΡΥΘΜΙΣΗ.....	17
2. Η ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.....	20
2.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.....	20
2.2. Η ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΩΣ ΕΞΩΔΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ	20
2.2.1. ΤΗΡΗΤΕΟΣ ΤΥΠΟΣ.....	24
2.2.2. ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΜΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ Η ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	26
2.3. Η ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΩΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ.....	29
2.3.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ	29
2.3.1. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ.....	29
2.3.2. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ.....	33
2.4. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	35
3. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΩΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ.....	38
3.1. Η ΤΥΧΗ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ.....	38
4. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ Η ΕΚΤΑΣΗ ΕΥΘΥΝΗΣ ΤΟΥ ΕΓΓΥΗΤΗ.....	40
4.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ	40

4.2. Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ	42
4.3. Ο ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ.....	43
4.4. Η ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΓΓΥΗΤΗ.....	47
4.5. Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΕΓΓΥΗΤΗ ΕΠΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ..	48
4.5.1. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ.....	48
4.5.2. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	49
5. Η ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.....	56
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	58
ΠΗΓΕΣ	60

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Αθ	Αθήνα
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
βλ.	βλέπε
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών
εδ.	εδάφιο
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
επ.	επόμενα
ΕπισκεΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕΤρΑξΧρΔ	Επιθεώρηση Τραπεζικού – Αξιογραφικού Χρηματιστηριακού Δικαίου
ΕφΑΔΠολΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας
Εφ	Εφετείο
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΕΔ	Μη εξυπηρετούμενα Δάνεια
ΜΕΑ	Μη εξυπηρετούμενα Ανοίγματα
ΜονΠρωτ	Μονομελές Πρωτοδικείο
Ν.	Νόμος
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ό.π.	όπως παραπάνω
παρ.	παράγραφος
ΠολΠρωτ	Πολυμελές Πρωτοδικείο
ΣΕΑΚ	Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα
σελ.	σελίδα
στοιχ.	στοιχείο
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
υποσημ.	υποσημείωση
ΧρηΔικ	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου
ΕΒΑ	European Banking Authority
ΕCΒ	European Central Bank

Πρόλογος

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η αναχρηματοδότηση στις συμβάσεις τραπεζικών δανείων. Το ζήτημα δεν φαίνεται να έχει απασχολήσει μέχρι στιγμής την ελληνική θεωρία, ενώ η ελληνική νομολογία έχει διχασθεί ως προς την νομική φύση της σύμβασης αναχρηματοδότησης τραπεζικών δανείων. Συγκεκριμένα, ένα μέρος της ελληνικής νομολογίας υποστηρίζει ότι η σύμβαση αναχρηματοδότησης αποτελεί σύμβαση εξώδικου συμβιβασμού, άποψη η οποία φαίνεται να έχει επικρατήσει και στην τραπεζική πρακτική. Αντίθετα, ένα άλλο μέρος της νομολογίας έχει την άποψη ότι πρόκειται περί σύμβασης ανανέωσης. Η διχογνωμία αυτή θα αποτελέσει την κεντρική προβληματική της εργασίας. Και τα μεν όρια μεταξύ των δύο θεωρήσεων είναι δυσδιάκριτα, καθώς, όπως θα αναδειχθεί στη συνέχεια, δεν προκύπτει πάντοτε σαφώς η πρόθεση των μερών να τροποποιήσουν απλώς την υφιστάμενη σύμβαση πίστωσης, ή εάν θέλησαν κάτι περισσότερο, δηλαδή την ανανέωση αυτής. Η δε αποδοχή της μιας ή της άλλης άποψης έχει ευρύτερες συνέπειες ιδίως ως προς την τύχη των ασφαλειών υπέρ της παλαιάς ενοχής και την έκταση της ευθύνης του εγγυητή.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης αναλύεται η έννοια και η ρύθμιση του δανείου. Καθώς η αναχρηματοδότηση παραχωρείται, όπως θα αναδειχθεί, από το πιστωτικό ίδρυμα προς τον οφειλέτη για ένα συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος συνίσταται στην αποπληρωμή του χρέους που απορρέει από υφιστάμενη σύμβαση πίστωσης, κρίθηκε σημαντικό να γίνει ειδικότερα αναφορά στα δάνεια σκοπού, όπως έχει επικρατήσει να λέγονται στη θεωρία, και τις τυχόν συνέπειες της υπαγωγής της σύμβασης αναχρηματοδότησης στην εν λόγω κατηγορία. Στο σημείο αυτό, θα γίνει αναφορά στα δάνεια εξυγίανσης ως ειδικότερη κατηγορία δανείων σκοπού. Η αναφορά στα δάνεια εξυγίανσης είναι σημαντική, καθώς αυτά παρέχονται από τα πιστωτικά ιδρύματα σε δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές δυσχέρειες προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος επέλευσης της αφερεγγυότητας, όπως συνηθέστερα συμβαίνει στην περίπτωση της αναχρηματοδότησης των τραπεζικών δανείων. Ωστε ακολούθως, θα αναλυθεί η έννοια του προβληματικού δανείου, τα κριτήρια ταξινόμησης από το πιστωτικό ίδρυμα του εκάστοτε αναληφθέντος δανείου στα «μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα» ή στα «ανοίγματα υπό ρύθμιση» και η λειτουργία της αναχρηματοδότησης μέσα από τους μηχανισμούς αυτούς.

Κατόπιν, στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι έννοιες της αναχρηματοδότησης, του εξώδικου συμβιβασμού και της ανανέωσης και τα κριτήρια με βάση τα οποία θα μπορούσε η σύμβαση αναχρηματοδότησης να υπαχθεί νομικά στην μία ή στην άλλη περίπτωση. Παράλληλα, θα αναδειχθούν οι συνέπειες που έχει η αποδοχή της μίας ή της άλλης περίπτωσης ως προς την τύχη των ασφαλειών της παλαιάς ενοχής. Όστε στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης θα αναλυθούν ειδικότερα οι συνέπειες χαρακτηρισμού της σύμβασης αναχρηματοδότησης ως σύμβασης ανανέωσης όσον αφορά την τύχη των ασφαλειών της παλαιάς ενοχής. Στο τέταρτο κεφάλαιο, θα αντιμετωπιστεί ειδικότερα το ζήτημα της έκτασης ευθύνης του εγγυητή, αφού αναλυθούν η έννοια του παρεπόμενου χαρακτήρα της εγγύησης και το ζήτημα της ελευθέρωσής του συνεπεία του ανανεωτικού ή μη χαρακτήρα της σύμβασης αναχρηματοδότησης. Έχοντας, τέλος, αναδείξει το συσχετισμό της αναχρηματοδότησης σε κάθε στάδιο του κύκλου ζωής ενός δανείου, στο τελευταίο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά σε μία άλλη μορφή αναχρηματοδότησης, αυτή της περαιτέρω μεταβίβασης των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις του Νόμου 4354/2015 και στον ανανεωτικό αυτής χαρακτήρα, όπως έχει ήδη αναδειχθεί στην ελληνική θεωρία.

1. Πιστωτικές Συμβάσεις

1.1. Πίστωση και πιστωτική σύμβαση

Ως πίστωση ή πίστη χαρακτηρίζεται στην οικονομική επιστήμη η άμεση ή έμμεση χρηματοδότηση ενός προσώπου (πιστολήπτη), με σκοπό την αύξηση της αγοραστικής του δύναμης¹. Παρότι οι όροι «πίστωση» και «πίστη» απαντώνται συχνά τόσο στον Αστικό Κώδικα (βλ. ενδεικτικά άρθρο 531 και 870 ΑΚ), όσο και σε άλλα νομοθετήματα (όπως για παράδειγμα στο Ν.Δ. 588/1948 «περί ελέγχου της πίστεως»), το ελληνικό δίκαιο δεν παρέχει ορισμό της έννοιας, ούτε φαίνεται να έχει διαμορφωθεί ένας γενικά αποδεκτός ορισμός αυτής. Από την οικονομική λειτουργία του θεσμού, ως πίστωση μπορεί να θεωρηθεί η προσωρινή ενίσχυση από ένα πρόσωπο (πιστοδότη), της αγοραστικής δύναμης ενός άλλου προσώπου (πιστούχου),

---

¹ Απ. Γεωργιάδης, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Δεύτερη έκδοση, 2008, σελ. 1

η οποία μπορεί να επιτευχθεί είτε άμεσα, με την απευθείας παραχώρηση αγοραστικής δύναμης στον πιστολήπτη (άμεση πίστωση), είτε έμμεσα, με την αύξηση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστολήπτη, χωρίς την άμεση παραχώρηση αγοραστικής δύναμης (έμμεση πίστωση)².

Η πιστωτική σύμβαση ανήκει σε μία ευρύτερη αρρυθμιστη συμβατική μορφή, χαρακτηριστικό στοιχείο της οποίας αποτελεί η παροχή ή ανάληψη υποχρέωσης παροχής πίστωσης, αγοραστικής, δηλαδή, δύναμης από τον πιστοδότη προς τον δανειολήπτη³. Οι πιστωτικές συμβάσεις διακρίνονται περαιτέρω σε συμβάσεις άμεσης και έμμεσης πίστωσης. Στην πρώτη περίπτωση, η ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης επιτυγχάνεται με καταβολή χρηματικού ποσού, ενώ στη δεύτερη περίπτωση η ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης επιτυγχάνεται με άλλο τρόπο. Ως συμβάσεις άμεσης πίστωσης αναφέρονται το δάνειο, το άνοιγμα πίστωσης, ο αλληλόχρεος λογαριασμός, η ενέγγυα πίστωση, η προεξόφληση πιστωτικών τίτλων και η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων. Ως συμβάσεις έμμεσης πίστωσης αναφέρονται οι συμβάσεις με πίστωση του τιμήματος, η προκαταβολή, η ανάληψη εγγυήσεων, η πιστωτική κάρτα και η χρηματοδοτική μίσθωση.

1.2. Το δάνειο ως πιστωτική σύμβαση

1.2.1. Έννοια και ρύθμιση του δανείου

Το δάνειο, ως η κυριότερη μορφή άμεσης πίστωσης, αποτελεί την πλέον γνωστή και συνήθη στις συναλλαγές πιστωτική σύμβαση. Στον Αστικό Κώδικα, το δάνειο περιγράφεται ως *re* καταρτιζόμενη («παραδοτική») σύμβαση για την κατάρτιση της οποίας απαιτείται μεταβίβαση της κυριότητας των δανεισθέντων (αντικαταστατών)

---

² Απ. Γεωργιάδης, ό.π., σελ. 2

³ Αγγητίδης εις ΣΕΑΚ, Εισαγωγικές Παρατηρήσεις στα άρθρα 806-809, αρ. 5, βλ. επίσης άρθρο 3 στ. γ) της ΚΥΑ Ζ1-699 (ΦΕΚ Β 917/23.06.2010) με την οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2008/48/EK για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης στο οποίο η σύμβαση πίστωσης ορίζεται ως η «*σύμβαση δυνάμει της οποίας πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση με τη μορφή προθεσμιακής καταβολής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, με εξαίρεση τις συμβάσεις που συνάπτονται για τη συνεχή παροχή υπηρεσιών ή για την προμήθεια αγαθών του ίδιου είδους, δυνάμει των οποίων ο καταναλωτής καταβάλλει με δόσεις το τίμημα για τις εν λόγω υπηρεσίες ή αγαθά κατά τη διάρκεια της παροχής τους*».

πραγμάτων από το δανειοδότη στον δανειολήπτη και συμφωνία τους για την υποχρέωση του δανειολήπτη να αποδώσει άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας κατά την λήξη της σύμβασης⁴.

Σύμφωνα και με την υπ' αριθμόν 1234/2018⁵ απόφαση του Αρείου Πάγου «όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 806 ΑΚ, με τη σύμβαση δανείου, η οποία είναι ενοχική, διαρκής, ετεροβαρής και άτυπη σύμβαση, ο ένας από τους συμβαλλόμενους μεταβιβάζει στον άλλον κατά κυριότητα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα και αυτός έχει υποχρέωση να αποδώσει άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας. Με βάση τον παραδοτικό χαρακτήρα της συμβάσεως δανείου, η μεταβίβαση του δανείσματος κατά κυριότητα στο δανειολήπτη αποτελεί στοιχείο για την τελείωση του δανείου. Ο δανειζών έχει την υποχρέωση από τη σύμβαση δανείου να αποχωρίσει από την περιουσία του το αντικείμενο του δανείου, το οποίο οριστικά να εισφέρει στην περιουσία του λήπτη, ο οποίος έτσι αποκτά την εξουσία και δυνατότητα για διάθεση του αντικειμένου του δανείου. Η μεταβίβαση της κυριότητας στον οφειλέτη του αποτελούντος το αντικείμενο δανείου αποτελεί προϋπόθεση για την απόδοση του

---

⁴ *I. Ρόκας* εις τον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, Εισαγ. Παρατηρήσεις στα άρθρα 806-809, αρ. 14, κατά τον οποίο «το άτοκο re καταρτιζόμενο δάνειο είναι ετεροβαρής σύμβαση. Κατά την κρατούσα γνώμη τούτο οφείλεται στο ότι με τη σύμβαση αυτή δημιουργείται ενοχική υποχρέωση σε βάρος του δανειολήπτη- υποχρέωση να το αποδώσει και αντίστοιχο δικαίωμα μόνο στο δανειοδότη να ζητήσει την απόδοσή του. Δεν θεωρείται ότι δημιουργείται υποχρέωση στον δανειοδότη να δώσει το δάνεισμα, γιατί τέτοια υποχρέωση δεν πρόλαβε να δημιουργηθεί στο re καταρτιζόμενο δάνειο, ούτε άλλη υποχρέωση δημιουργείται. Εντούτοις, όταν έχει ορισθεί χρόνος επιστροφής του re καταρτιζόμενου άτοκου δανείου, πράγμα που αποτελεί τον κανόνα, ο δανειοδότης δεν παύει να έχει και αυτός μία ενοχική υποχρέωση, την υποχρέωση να μην ζητήσει την απόδοση του για ένα χρονικό διάστημα. Και σ' αυτήν όμως την περίπτωση, δεν πρόκειται για αμφοτεροβαρή σύμβαση γιατί στην υποχρέωση αυτή του δανειοδότη δεν αντιστοιχεί υποχρέωση του δανειολήπτη σε απόδοση, ούτε αντίστροφα, ώστε να αποτελούν οι υποχρεώσεις αυτές τις δύο παροχές της αμφοτεροβαρούς σύμβασης.», βλ. όμως και *Γεωργακόπουλο*, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τόμος Δεύτερος, Οι εμπορικές πράξεις, Τεύχος Δεύτερο Συμβάσεις, Γ' Τραπεζικές Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, 1995, σελ. 581, κατά τον οποίο «το δάνειο είναι σύμβαση ιδιότυπα αμφοτεροβαρής (ή ιδιότυπα ετεροβαρής), όταν είναι έντοκο, οπότε ο τόκος αποτελεί το αντάλλαγμα της διάθεσης του κεφαλαίου.»

⁵ Δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών (ΤΝΠ) Νόμος

δανείου⁶. Η παράδοση του δανείου στον οφειλέτη γίνεται συνήθως στα χέρια του ίδιου από το δανειστή. Είναι, όμως, πιθανό η παράδοση αυτή να γίνει δια τρίτου προσώπου, που ενεργεί ως εντολοδόχος είτε του δανειστή, είτε του οφειλέτη⁷. Εφόσον δε η παραπάνω διάταξη δεν διακρίνει, είναι αδιάφορο αν η μεταβίβαση της κυριότητας του δανείου γίνεται αμέσως ή εμμέσως από το δανειστή ή αμέσως ή εμμέσως προς τον οφειλέτη⁸. Η κατά τα άνω δε μεταβίβαση της κυριότητας του δανείου δεν αποτελεί τύπο της δανειστικής σύμβασης, εις τρόπον ώστε αν αυτή ελλείπει να θεωρείται ότι η σύμβαση δεν καταρτίστηκε, αλλά αποτελεί προϋπόθεση αυτής, επιβαλλόμενη μάλιστα από την πιο πάνω διάταξη, η οποία δεν είναι αναγκαστικού δικαίου».

Στο πλαίσιο της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων, υποστηρίζεται και η δυνατότητα σύναψης συναινετικού δανείου⁹. Κατά την κρατούσα γνώμη, η σύμβαση αυτή διέπεται επίσης από τις ΑΚ 806 επ., αν και ελλείπει το στοιχείο της μεταβίβασης της κυριότητας των δανεισθέντων πραγμάτων¹⁰. Το συναινετικό δάνειο, δηλαδή, αποτελεί σύμβαση υποσχετική δανείου, δυνάμει της οποίας ο δανειστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει κατά κυριότητα στον οφειλέτη χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα¹¹.

---

⁶ Ομοίως, βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1222/2010 ΝοΒ 2011, 62

⁷ Ομοίως, βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1802/2007, ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 1620/2008 ΝοΒ 2009, 632

⁸ Ομοίως, ΑΠ 609/2005, ΕλλΔνη 2006, 1014 «Περίπτωση εμμέσου μεταβιβάσεως αποτελεί και η δια προφορικής εκτάξεως μεταβίβαση, δυνάμει της οποίας ο δανείζων εκτάσσει προφορικός τρίτον να καταβάλει για λογαριασμό του στον δανειζόμενο. Στην περίπτωση αυτή, η καταβολή του τρίτου προς τον δανειζόμενο υποκαθιστά την καταβολή του δανειστού προς αυτόν, έκτοτε δε η σύμβαση θεωρείται τελειωμένη»

⁹ ΑΠ 1081/2015, ΤΝΠ Νόμος

¹⁰ Βουζίκας, ΕρμΑΚ, Εισαγ. 806-809, αρ. 15-33

¹¹ ΑΠ 1553/2013 ΤΝΠ Νόμος «Από το συνδυασμό των άρθρων 361, 806 και 1034 ΑΚ συνάγεται ότι, ενόψει της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων και του ενδοτικού χαρακτήρα του άρθρου 806 ΑΚ, εγκύρως καταρτίζεται σύμβαση συναινετικού δανείου, σύμφωνα με την οποία ο δανειστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει κατά κυριότητα στον οφειλέτη χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα, γεγονός που συμβαίνει, όταν πρόκειται για χρήματα, και με την παράδοση για το σκοπό αυτό στον οφειλέτη τραπεζικής επιταγής ή άλλου πιστωτικού τίτλου, και ο τελευταίος την υποχρέωση, αφού εισπράξει το ποσό του δανείου, να αποδώσει στον πρώτο άλλα χρήματα της ίδιας ποιότητας και ποσότητας.»

Η μη συνήθης περίπτωση άτοκου συναινετικού δανείου θεωρείται ότι αποτελεί ατελή¹² αμφοτεροβαρή σύμβαση, ενώ το έντοκο δάνειο, ανεξάρτητα εάν έχει χαρακτηριστεί re καταρτιζόμενο ή συναινετικό, κατατάσσεται πάντοτε στις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις, καθώς στην παραχώρηση χρήσης του δανείσματος από το δανειοδότη αντιστοιχεί η υποχρέωση του δανειολήπτη να καταβάλει τόκους και σε ποσά και χρόνους που συμφωνήθηκαν¹³. Ο τόκος δε συνίσταται στο αντάλλαγμα για την προσωρινή παραχώρηση στον δανειολήπτη του ποσού του δανείου, καθώς και για τη δυνατότητα αξιοποίησης του ποσού αυτού¹⁴. Καθώς όμως κατά τον Αστικό Κώδικα, το δάνειο εν αμφιβολία είναι άτοκο, η υποχρέωση καταβολής του τόκου θα πρέπει να προβλέπεται ρητά στη δανειακή σύμβαση. Όσον αφορά τον τύπο της σύμβασης δανείου, η τελευταία είναι άτυπη (ΑΚ 158), αν και η τραπεζική πρακτική έχει επιβάλει τη χρησιμοποίηση του εγγράφου τύπου.

1.2.2. Σκοπός χρησιμοποίησης του δανείσματος

Αν και ο σκοπός του δανείου ποικίλλει, συνηθέστερα το δάνειο θα αποτελεί για τον οφειλέτη άρση μίας προσωρινής κατάστασης οικονομικής ανάγκης, ενώ από την πλευρά του δανειστή, όταν το δάνειο συμφωνείται έντοκο, τότε θα αποτελεί μία επωφελή για το δανειστή τοποθέτηση κεφαλαίου¹⁵.

Το δάνειο συνάπτεται προκειμένου να καταστεί δυνατή η χρησιμοποίηση του δανείσματος από τον οφειλέτη, σκοπός ο οποίος συνιστά ουσιώδες στοιχείο της

---

¹² ΑΠ 1081/2015, ΤΝΠ Νόμος «επί άτοκου δανείου η σύμβαση είναι ατελώς αμφοτεροβαρής, διότι η υποχρέωση προς απόδοση του δανείσματος δεν αποτελεί αντάλλαγμα (αντιπαροχή) για τη δόση του δανείσματος, αλλά απλή έννομη συνέπεια αυτής. Αντίθετα το έντοκο δάνειο αποτελεί τελεία αμφοτεροβαρή σύμβαση, διότι οι τόκοι που υποχρεούται να καταβάλει ο δανειζόμενος αποτελούν το αντάλλαγμα (αντιπαροχή) για την παραχώρηση της χρήσεως του δανειζόμενου κεφαλαίου, ως προς την οποία και μόνο τελούν σε σχέση αλληλεξάρτησης και όχι με την υποχρέωση απόδοσης του κεφαλαίου ή καταβολής του δανείου στον λήπτη.»

¹³ *Αυγητίδης* εις ΣΕΑΚ, άρθρο 806 ΑΚ, αρ. 12, *Ι. Ρόκας* εις τον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, Εισαγ. Παρατηρήσεις στα άρθρα 806-809, αρ. 15-16

¹⁴ *Ν. Ρόκας, Χρ. Γκόρτσος, Α. Μικρουλέα, Χ. Λιβαδά*, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 555

¹⁵ *Ι. Ρόκας* εις τον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, Εισαγ. Παρατηρήσεις στα άρθρα 806-809, αρ. 18, σελ. 227

σύμβασης δανείου¹⁶. Διαφορετικός, όμως, είναι ο ειδικότερος τρόπος χρησιμοποίησης του δανείου σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ο οποίος δεν αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της σύμβασης¹⁷, εκτός εάν ο δανειολήπτης ανέλαβε την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει το δάνειο για ορισμένο τέτοιο σκοπό¹⁸, λόγου χάρη στο πλαίσιο συμφωνίας εξυγίανσης των οφειλών του από υφιστάμενη δανειακή σύμβαση, περίπτωση η οποία ενδιαφέρει εδώ, οπότε ενδεχόμενη μη χρησιμοποίηση του δανείου για το σκοπό που συμφωνήθηκε θα συνιστά παράβαση της σύμβασης και ειδικότερα πλημμελή εκπλήρωση των όρων της εκ μέρους του δανειολήπτη, η οποία συνήθως θα επισύρει την επέλευση ειδικά προβλεπόμενων κυρώσεων, όπως αυτοδίκαιη λύση, δικαίωμα καταγγελίας, ποινική ρήτρα ή αύξηση του επιτοκίου¹⁹.

---

¹⁶ *Αυγητίδης* εις ΣΕΑΚ, άρθρο 806, αρ. 9, *Βουζίκας*, ΕρμΑΚ, άρθρο 806, αρ. 44

¹⁷ ΑΠ 1802/2007 ΤΝΠ Νόμος, «ο σκοπός χρησιμοποίησης του δανείσματος και δη με εξουσία αναλώσεώς του από τον δανειζόμενο, αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της έννοιας του δανείου, νοείται όμως γενικά και αφηρημένα και όχι ως ο σκοπός για τον οποίο ο δανειζόμενος στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται να χρησιμοποιήσει το δάνεισμα. Ο τελευταίος αυτός σκοπός, όχι μόνο δεν είναι ουσιώδες στοιχείο του δανείου αλλά, κατά κανόνα, δεν έχει καμία νομική σημασία», βλ. επίσης *Γεωργακόπουλο*, ό.π., σελ. 593, κατά τον οποίο «στις διαρκείς ενοχές, όπως το δάνειο, η συμφωνία ορισμένου σκοπού των μερών είναι σύνθητες περιεχόμενο των συμβάσεων (...) ο σκοπός δεν είναι όμως αναγκαίο (εννοιολογικά) περιεχόμενο της σύμβασης δανείου (...) σκοπός του δανείου είναι η χρήση του κεφαλαίου, που επιτρέπεται από τη σύμβαση στον δανειολήπτη», διακρίνοντας ο ίδιος εν συνεχεία, τα δάνεια ειδικότερα σε δάνεια ελεύθερης χρήσης και δάνεια σκοπού (δεσμευμένης χρήσης), *Ι. Ρόκας* εις τον ΑΚ *Γεωργιάδη/Σταθόπουλο*, Εισαγ. Παρατηρήσεις στα άρθρα 806-809, σελ. 226 κατά τον οποίο «Το δάνειο του ΑΚ (...) είναι σύμβαση αιτιώδης γιατί από την ύπαρξη και νομιμότητα της αιτίας, που είναι η πρόθεση δανεισμού, εξαρτάται η σύμβαση. Ο σκοπός χρησιμοποίησης του δανείου δεν αποτελεί μέρος της αιτίας της σύμβασης δανείου, γι' αυτό εάν αποδειχθεί ότι χρησιμοποιήθηκε για ανήθικο ή παράνομο σκοπό, αυτό δεν βλάπτει το κύρος του. Είναι όμως άκυρο το δάνειο εάν ο ανήθικος ή παράνομος σκοπός αποτελεί μέρος της συμβάσεως δανείου.»

¹⁸ *Ι. Καράκωστας* σε Αστικό Κώδικα Καράκωστα άρθρο 806, αρ. 15 κατά τον οποίο «Δεν αποκλείεται η σύναψη δανείου προκειμένου να χρησιμοποιηθεί αυτό για ορισμένο σκοπό. Αν ο σκοπός αυτός είναι παράνομος ή ανήθικος η σύμβαση είναι άκυρη», ενώ ειδικότερα για τα ανήθικα δάνεια βλ. *Γεωργακόπουλο*, ό.π., σελ. 601

¹⁹ *Αυγητίδης* εις ΣΕΑΚ I, άρθρο 806, αρ. 10, σελ. 1563

1.3. Ειδικότερα τα δάνεια σκοπού

1.3.1. Στοιχεία στην τραπεζική πρακτική

Στην τραπεζική πρακτική, το σύνηθες συμβαίνουν είναι η συμφωνία μεταξύ δανειοδότη και δανειολήπτη ως προς τη χρήση στην οποία δικαιούται να προβεί ο δανειολήπτης, η οποία καθορίζεται γενικά (λ.χ. χρηματοδότηση επενδύσεων) ή ειδικά (λ.χ. χρηματοδότηση συγκεκριμένης επένδυσης), δεν αποκλείεται δε να καθορίζεται χρονικά, τοπικά, ή κατά οποιονδήποτε άλλο συναφή τρόπο (λ.χ. χρηματοδότηση εισαγωγών)²⁰.

Ο ειδικότερος αυτός σκοπός για τον οποίο συμφωνήθηκε η χρήση του δανείου αποτελεί υποχρέωση του δανειολήπτη και εφόσον η δέσμευση αυτή αποτελεί περιεχόμενο της σύμβασης δανείου, παράβαση της συνιστά παράβαση ενοχικής υποχρέωσης, η οποία, όπως προαναφέρθηκε, επισύρει την επέλευση των ειδικά προβλεπόμενων στη σύμβαση κυρώσεων, εάν υπάρχουν, διαφορετικά ελλείψει ειδικότερης πρόβλεψης, ο δανειολήπτης θα ενέχεται σε αποζημίωση²¹, ενώ δεν αποκλείεται, ανάλογα με τη βαρύτητα και τα περιστατικά της παράβασης, αυτή να συνιστά σπουδαίο λόγο καταγγελίας της σύμβασης για τον δανειοδότη.

1.3.2. Τα Δάνεια εξυγίανσης

Τα δάνεια εξυγίανσης, ως ειδικότερη κατηγορία δανείων σκοπού, παρέχονται από πιστωτικά ιδρύματα σε δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές δυσχέρειες προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος της επέλευσης της αφερεγγυότητας ή και της ίδιας της πτώχευσης, όταν πρόκειται για επιχειρήσεις²². Στο πλαίσιο της συμφωνίας εξυγίανσης συμφωνούνται οι επιμέρους όροι και προϋποθέσεις, με τους οποίους το πιστωτικό ίδρυμα δύναται μεταξύ άλλων να συμφωνήσει περίοδο χάριτος ή να συμφωνήσει τη διαγραφή υπό όρους μέρους της

---

²⁰ Γεωργακόπουλος, ό.π., σελ. 594

²¹ Βαθρακοκόιλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 806, αρ. 27

²² Γεωργακόπουλος, ό.π., σελ. 595 κατά τον οποίο «τα δάνεια εξυγίανσης παρέχονται από πιστωτικά ιδρύματα σε δανειολήπτες που θεωρούνται κοινωνικοοικονομικά άξιοι της παροχής αυτής και συνάμα επιδεκτικοί εξυγίανσης, εξόδου, δηλαδή, από την κατάσταση παύσης πληρωμών, ζημιογόνου λειτουργίας ή παθητικής περιουσιακής κατάστασης.»

οφειλής, ενώ από το ίδιο το περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης μπορεί να προκύπτει η υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος να χορηγήσει νέες πιστώσεις²³.

1.4. Υπερημερία περί την απόδοση

Κατά τον χρόνο λήξης της σύμβασης δανείου, ο δανειολήπτης οφείλει την απόδοση του κεφαλαίου και των τόκων, καθώς και των τυχόν άλλων οφειλών που δεν έχει ακόμα εκπληρώσει.

Επί υπερημερίας περί την απόδοση, ο υπερήμερος οφειλέτης χρηματικού δανείου δεν οφείλει άλλη αποζημίωση στον δανειστή, εκτός του νόμιμου ή συμβατικού τόκου²⁴. Επομένως, με την επέλευση του χρόνου απόδοσης του δανείου και την περιέλευση του οφειλέτη σε υπερημερία οφείλεται, επιπλέον του δανείσματος, μόνο τόκος υπερημερίας, ανεξαρτήτως του εάν πρόκειται για έντοκο²⁵ ή άτοκο δάνειο²⁶, ανεξάρτητα αν από την υπερημερία επήλθε σ' αυτόν ζημία ή όχι και αν επήλθε ζημία ανεξάρτητα από το ύψος της. Οι τόκοι υπερημερίας επέχουν στην περίπτωση αυτή

---

²³ Ν. Ρόκας, Χρ. Γκόρτσος, Α. Μικρουλέα, Χ. Λιβαδά, ό.π. σελ. 563, Γεωργακόπουλος, ό.π. σελ. 595 κατά τον οποίο «το ειδικότερο περιεχόμενο των δανείων αυτών ποικίλλει κατά περίπτωση (λ.χ. απλή κάλυψη προσωρινών δυσχερειών ρευστότητας) και συνδυάζεται με άλλα μέτρα, όπως, μεταξύ άλλων, τροπή παλαιών δανείων σε μετοχικό κεφάλαιο, τροποποίηση δανείων, παροχή πιστώσεων από προμηθευτές, αλλαγή συστήματος πωλήσεων και εισαγωγής συστήματος προκαταβολής ή άμεσης καταβολής τιμήματος από πελάτες, εγγυήσεις κράτους κλπ.»

²⁴ Αυγητίδης εις ΣΕΑΚ, άρθρο 808, αρ. 1, κατά τον οποίο «η ΑΚ 808 εισάγει ειδική ρύθμιση για την υπερημερία δανειολήπτη χρηματικού δανείου. Σύμφωνα με τη ρύθμιση, η οποία ρητώς ανάγεται σε ρύθμιση αναγκαστικού δικαίου (βλ. εδ. β'), ο υπερήμερος οφειλέτης χρηματικού δανείου δεν οφείλει άλλη αποζημίωση στον δανειστή, εκτός του νόμιμου ή συμβατικού τόκου. Η διάταξη εισάγει απόκλιση από τη ρύθμιση της ΑΚ 345, σύμφωνα με την οποία ο δανειστής χρηματικής οφειλής, σε περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη, δικαιούται να ζητήσει, εκτός από το συμβατικό ή τον νόμιμο τόκο υπερημερίας, την αποκατάσταση κάθε άλλης ζημίας την οποία έχει υποστεί (ΑΚ 345 εδ. β')»

²⁵ Ι. Ρόκας εις ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, άρθρο 808, αρ. 1, κατά τον οποίο «επί εντόκου δανείου οφείλονται, πέραν του δανείσματος, τόκοι υπερημερίας, εκτός εάν η συναφθείσα σύμβαση δανείου προβλέπει κατώτερο ποσοστό του νόμιμου τόκου, οπότε ισχύει το κατώτερο αυτό ποσοστό», ομοίως Βουζίκας ΕρμΑΚ, άρθρο 808, αρ. 3

²⁶ ΑΠ 1437/2005 ΝοΒ 2006, σελ. 553

θέση αποζημίωσης. Οποιαδήποτε άλλη αποζημίωση λόγω της υπερημερίας του οφειλέτη δεν δικαιούται να ζητήσει²⁷. Ως εκ τούτου, τυχόν συμφωνία, λόγω χάρη με την ενσωμάτωση ποινικής ρήτρας σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη τούτος θα οφείλει και άλλο τόκο επιπλέον του συμβατικού ή νόμιμου, θα είναι άκυρη, ενώ δεν αποκλείεται η ακυρότητα αυτή να συνεπιφέρει ακυρότητα ολόκληρης της σύμβασης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της διάταξης του άρθρου 181 ΑΚ²⁸.

1.5. Προβληματικά δάνεια

Προβληματικό καθίσταται το μη κανονικά εξυπηρετούμενο δάνειο, δηλαδή, το μη εκπληρούμενο από τον οφειλέτη δάνειο, για την είσπραξη του οποίου, χρειάζονται αυξημένες διοικητικές και νομικές ενέργειες του πιστωτικού ιδρύματος (“non performing loan”)²⁹. Η έννοια του προβληματικού δανείου δε συμπίπτει με την υπερημερία και δεν αποδίδεται σε νομοθετική διάταξη. Διατάξεις της εποπτικής νομοθεσίας περιλαμβάνουν ορισμούς των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι οποίοι δεν είναι μεν πάντοτε ταυτόσημοι μεταξύ τους, αλλά εξυπηρετούν τις ανάγκες της συγκεκριμένης εκάστοτε ρύθμισης³⁰.

Στην τραπεζική πρακτική, ανάλογα με το βαθμό του πιστωτικού κινδύνου που ενέχει η απαίτηση που απορρέει από δανειακή σύμβαση, που προκύπτει κατόπιν αξιολόγησης βάσει συγκεκριμένων συστημάτων διαβάθμισης που εφαρμόζονται από τα πιστωτικά ιδρύματα σε συμμόρφωση με τους ισχύοντες κανονισμούς εποπτικής νομοθεσίας, γίνεται ταξινόμηση του εκάστοτε αναληφθέντος δανείου στα «ανοίγματα υπό ρύθμιση»³¹ (“forborne exposures”) ή στα «μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα» (“non performing exposures”).

---

²⁷ *I. Ρόκας* εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 808, αρ. 1, *Βαθρακοκοίλης* εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 808, αρ. 1

²⁸ *I. Ρόκας* εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 808, αρ. 4

²⁹ *Γεωργακόπουλος*, ό.π., σελ. 600

³⁰ *Τσολακίδης*, *Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια*, Πρακτικά 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου e-ΘΕΜΙΣ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ. 133, *Τσιμπανούλης* εις *Οικονομική Ανάπτυξη & Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2017, σελ. 306

³¹ Ο νεότερος ορισμός των «ανοιγμάτων» που αποδίδεται στον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/227 της Επιτροπής, της 9ης Ιανουαρίου 2015, για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού

1.5.1. Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα

Ως μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα³² νοούνται τα ανοίγματα εκείνα που πληρούν οποιοδήποτε από τα ακόλουθα κριτήρια:

- α) σημαντικά ανοίγματα που έχουν άνω των 90 ημερών καθυστέρηση,
- β) θεωρείται ότι ο οφειλέτης δεν είναι πιθανό να εκπληρώσει πλήρως τις πιστωτικές του υποχρεώσεις χωρίς τη ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη οποιοδήποτε καθυστερούμενου ποσού ή από τον αριθμό των ημερών καθυστέρησης.

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, εκ του ως άνω ορισμού προκύπτει ότι η έννοια του «μη εξυπηρετούμενου ανοίγματος» και ως εκ τούτου, του μη εξυπηρετούμενου δανείου, δεν ταυτίζεται με την υπερημερία του οφειλέτη. Σαφώς βέβαια, τα δάνεια ως προς τα οποία έχει περιέλθει σε υπερημερία ο οφειλέτης, θα ανήκουν συνήθως στην εν λόγω κατηγορία, εφόσον πληρούνται τουλάχιστον ένα από τα ως άνω αναφερόμενα κριτήρια³³.

(ΕΕ) αριθ. 680/2014 της Επιτροπής για τη θέσπιση εκτελεστικών τεχνικών προτύπων όσον αφορά την υποβολή εποπτικών αναφορών από τα ιδρύματα, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, είναι ευρύτερος του ορισμού του δανείου, καθώς τα ανοίγματα περιλαμβάνουν όλα τα χρεωστικά μέσα (δάνεια και προκαταβολές και χρεωστικούς τίτλους) και ανοίγματα εκτός ισολογισμού εκτός όσων διακρατούνται για ανοίγματα διαπραγμάτευσης.

³² Σύμφωνα με το άρθρο 178 του Κανονισμού 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012, «καθυστερημένα» ή «μη ενημερωμένα» ορίζονται *πρώτον* όσα δάνεια είναι σε καθυστέρηση πληρωμών πάνω από 90 ημέρες (εκτός εάν είναι ασφαλισμένα με ακίνητα, οπότε μπορεί να θεωρούνται καθυστερημένα το πρώτον μετά από 180 ημέρες), *δεύτερον* όσα είναι πιθανό, δηλαδή, εκτιμάται ότι υπάρχει κίνδυνος να μην αποπληρωθούν.

³³ *Αλεξάνδρα Π. Τσατσούλη*, Διπλωματική εργασία με θέμα «Η πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων», σύμφωνα με την οποία «για το χαρακτηρισμό ενός δανείου ως μη εξυπηρετούμενου δεν απαιτείται ούτε η συνδρομή των προϋποθέσεων της υπερημερίας στο πρόσωπο του οφειλέτη, ούτε η από πλευράς του καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο πλημμελής εκπλήρωση της παροχής, αλλά ούτε και η καταγγελία της συμβάσεως δανείου από το πιστωτικό ίδρυμα, κατά την ΑΚ 807, συνεπεία της αντισυμβατικής συμπεριφοράς του δανειολήπτη. Είναι

1.5.2. Ανοίγματα υπό ρύθμιση

Ως ανοίγματα υπό ρύθμιση³⁴ νοούνται οι δανειακές συμβάσεις ως προς τις οποίες έχουν εφαρμοστεί μέτρα ρύθμισης (“forbearance measures”). Τα μέτρα ρύθμισης συνίστανται σε παραχωρήσεις (“concessions”)³⁵ προς έναν οφειλέτη, ο οποίος αντιμετωπίζει ή πρόκειται να αντιμετωπίσει δυσχέρειες όσον αφορά την εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων («οικονομικές δυσχέρειες»)³⁶.

αυτονόητο, βέβαια, ότι τόσο οι απαιτήσεις ο οφειλέτης των οποίων τελεί σε καθεστώς υπερημερίας όσο και τα ήδη καταγεληθέντα δάνεια υπάγονται στην κατηγορία των μη εξυπηρετούμενων δανείων, χωρίς, όμως, κατά τα προεκτεθέντα, να εξαντλούν κάθε δυνατή περιπτώσιολογία.», https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2707556/th_eFile.

³⁴ Ειδικότερα για τον ορισμό της έννοιας «άνοιγμα υπό ρύθμιση» βλ. τελικό σχέδιο εκτελεστικών τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority) EBA/ITS/2013/03 της 20/2/2014 “EBA FINAL draft Implementing Technical Standards On Supervisory reporting on forbearance and non performing exposures under article 99(4) of Regulation (EU) No 575/2013”, σελ. 15-18 *Platon Monokroussos, Christos Gortsos, Non-Performing Loans and Resolving Private Sector Insolvency: Experiences from the EU Periphery and the Case of Greece*, Palgrave Macmillan Studies in Banking and Financial Institutions Series Editors Philip Molyneux, 2017, p. 19 “Another important element closely related to NPLs is ‘forbearance’. Forbearance is defined as ‘a concession granted by a bank to a counterparty for reasons of financial difficulties that would not be otherwise considered by the lender’. Specifically, forbearance comprises concessions extended to any exposures in the form of a loan, a debt security or an off-balance-sheet item due to the position of the counterparty. This definition covers exposures of performing and non-performing status before the granting of forbearance measures; the main purpose is to ensure a harmonised approach for the modification or refinancing of loans and debt securities in the case of borrower’s financial difficulties.”

³⁵ Παράρτημα V Μέρος 30, παρ. 164 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2015/227 της Επιτροπής της 9ης Ιανουαρίου 2015 «για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 680/2014 της Επιτροπής για τη θέσπιση εκτελεστικών τεχνικών προτύπων όσον αφορά την υποβολή εποπτικών αναφορών από τα ιδρύματα, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου».

³⁶ European Central Bank, *Timotej Homar, Heinrich Kick and Camelo Salleo*, What drives forbearance- evidence from the ECB Comprehensive Assessment, p. 7, “Exposures are treated as forborne if a concession has been made irrespective of whether any amount is past-

Η παραχώρηση, συγκεκριμένα, συνίσταται στα εξής μέτρα ρύθμισης:

α) τροποποίηση των όρων υφιστάμενης σύμβασης πίστωσης, τους οποίους θεωρείται ότι δεν είναι σε θέση να τηρήσει ο οφειλέτης, λόγω των οικονομικών δυσχερειών («προβληματικό χρέος») που αντιμετωπίζει με αποτέλεσμα την ανεπαρκή ικανότητα εξυπηρέτησης του αναληφθέντος χρέους ή/και

β) συνολική ή μερική αναχρηματοδότηση μιας σύμβασης προβληματικού χρέους, η οποία δεν θα είχε χορηγηθεί εάν ο οφειλέτης δεν αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες.

Σαφώς, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να προχωρήσει σε παραχώρηση με την έννοια που αποδίδεται ανωτέρω προς τον οφειλέτη, χωρίς απαραίτητα ο τελευταίος να αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες. Για παράδειγμα, όπως θα δούμε και κάτωθι, στην περίπτωση δανειακής σύμβασης μακρόχρονης διάρκειας, ενδεχόμενη αλλαγή στο περιβάλλον επιτοκίων μπορεί να αποδειχθεί επωφελής για τον οφειλέτη, ώστε να επιθυμεί να ζητήσει από το πιστωτικό ίδρυμα την τροποποίηση ή την αναχρηματοδότηση της υφιστάμενης δανειακής σύμβασης με χαμηλότερο πλέον επιτόκιο. Όμως, εάν ο οφειλέτης προς τον οποίο γίνεται η παραχώρηση, δεν αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες, τότε δεν νοείται κατάταξη του ανοίγματος σε «άνοιγμα υπό ρύθμιση»³⁷.

---

due. Exposures are treated as forborne even if the debtor is not in financial difficulties when: (a) a modified contract was classified as non-performing or would in the absence of modification be classified as non-performing; (b) the modification made to a contract involves a total or partial cancellation by write-offs of the debt; (c) the institution approves the use of embedded forbearance clauses for a debtor who is under nonperforming status or who would be considered as nonperforming without the use of these clauses; (d) simultaneously with or close in time to the concession of additional debt by the institution, the debtor made payments of principal or interest on another contract with the institution that was non-performing or would in the absence of refinancing be classified as non-performing.”

³⁷ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Έγγραφο Κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, Κεφάλαιο 5 «Αναγνώριση των ΜΕΔ», Μέρος 5.3. «Σχέση Μεταξύ ΜΕΑ και Ρύθμισης Οφειλών», σελ. 67, όπου διευκρινίζεται ότι «τα ανοίγματα δεν κατατάσσονται σε «ανοίγματα υπό ρύθμιση» όταν οι παραχωρήσεις έχουν γίνει χωρίς να αντιμετωπίζει ο οφειλέτης οικονομικές δυσχέρειες και ως εκ τούτου, τα μέτρα ρύθμισης θα

Το κρίσιμο, συνεπώς, για να ταξινομηθεί ένα άνοιγμα σε «άνοιγμα υπό ρύθμιση» είναι η αντιμετώπιση από πλευράς του οφειλέτη οικονομικών δυσχερειών εξαιτίας των οποίων υπάρχει κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων του, όπως αυτές απορρέουν από την αναληφθείσα δανειακή σύμβαση. Αρκεί ότι υπάρχουν ενδείξεις πιθανών μελλοντικών οικονομικών δυσχερειών, όπως προκύπτουν κατόπιν αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη³⁸. Τα δε ανοίγματα υπό ρύθμιση μπορεί να είναι εξυπηρετούμενα ή μη εξυπηρετούμενα αντίστοιχα³⁹, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στους κανονισμούς εποπτικής νομοθεσίας.

πρέπει να διακρίνονται από τις περιπτώσεις επαναδιαπραγματεύσεων ή ανανεώσεων που χορηγούνται σε οφειλέτες οι οποίοι δεν αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες.»

³⁸ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ό.π., σελ. 67, σύμφωνα με το οποίο «ο ορθός προσδιορισμός της ρύθμισης προϋποθέτει την ικανότητα του πιστωτικού ιδρύματος να αναγνωρίζει ενδείξεις πιθανών μελλοντικών οικονομικών δυσχερειών σε πρώιμο στάδιο κατόπιν αξιολόγησης τυχόν οικονομικών δυσχερειών εκ μέρους του οφειλέτη. Η αξιολόγηση αυτή βασίζεται μόνο στην κατάσταση του οφειλέτη, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη εξασφαλίσεις ή εγγυήσεις που παρέχουν τρίτοι. Η καθυστέρηση, επί παραδείγματι, στην αποπληρωμή ενός δανείου για διάστημα άνω των 30 ημερών κατά τους τρεις μήνες που προηγούνται της τροποποίησης ή της αναχρηματοδότησής του, θεωρείται ένας παράγοντας που μπορεί να συνεκτιμήσει το πιστωτικό ίδρυμα για τον προσδιορισμό των οικονομικών δυσχερειών του οφειλέτη.»

³⁹BIS, Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Document, Guidelines - Prudential treatment of problem assets - definitions of non-performing exposures and forbearance, 4.3 “Interaction of forbearance with non performing exposures” par. 41, 2016, σελ. 14 «*forbearance may be granted on performing or non-performing exposures. When forbearance is applied to a non-performing exposure, the exposure should remain non-performing. When forbearance is applied to a performing exposure, the bank then needs to assess whether the exposure meets the non-performing criteria, even if the forbearance resulted in a new exposure. When the original exposure would have been categorised as non-performing at the time of granting forbearance, had the forbearance not been granted, the new exposure should be categorised as non-performing.*»

2. Η αναχρηματοδότηση

2.1. Η έννοια της αναχρηματοδότησης

Ειδικότερα όσον αφορά την «αναχρηματοδότηση» ως μέτρο ρύθμισης (“forbearance measure”) αυτή συνίσταται στη χρήση δανειακών συμβάσεων, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης ή μερική αποπληρωμή άλλων δανειακών συμβάσεων, με τους ισχύοντες όρους των οποίων αδυνατεί να συμμορφωθεί ο οφειλέτης. Πρόκειται, ουσιαστικά, για ειδικότερη κατηγορία δανείων σκοπού (όπως περιγράφηκε ανωτέρω υπό στοιχ. 1.3.) αφού η αναχρηματοδότηση παραχωρείται από το πιστωτικό ίδρυμα για συγκεκριμένο σκοπό, συνιστάμενο στην αποπληρωμή μίας ήδη αναληφθείσας δανειακής σύμβασης στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης του «προβληματικού» χρέους.

Οι συνηθέστερες μορφές αναχρηματοδότησης (ο κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός) οι οποίες συναντώνται στην ελληνική τραπεζική πρακτική είναι οι εξής: Μία μορφή αναχρηματοδότησης είναι η αποπληρωμή του αρχικού δανείου και η αντικατάστασή του με νέο δάνειο, το οποίο απαιτεί χαμηλότερες πληρωμές τόκων (“rate-and-term refinancing”). Άλλη μορφή αναχρηματοδότησης είναι η χορήγηση από το πιστωτικό ίδρυμα νέου δανείου για την αποπληρωμή άλλων υποχρεώσεων, συνήθως από πιστωτικές κάρτες και καταναλωτικά δάνεια, οι οφειλές των οποίων συγχωνεύονται σε αυτό το νέο δάνειο, το οποίο θα έχει ευνοϊκότερους όρους αποπληρωμής, συνιστάμενους είτε σε χαμηλότερο επιτόκιο, είτε σε χαμηλότερη μηνιαία δόση, είτε σε συνδυασμό αυτών (“consolidation debt”)⁴⁰. Οι ειδικότεροι όροι της σύμβασης αναχρηματοδότησης διαμορφώνονται ανάλογα με τις ανάγκες του οφειλέτη, με συνεκτίμηση της οικονομικής του κατάστασης και της ευρύτερης εν γένει σχέσης του (ως πελάτη) με το πιστωτικό ίδρυμα.

2.2. Η αναχρηματοδότηση ως εξώδικος συμβιβασμός

Κατ’ αρχάς, η σύμβαση αναχρηματοδότησης ως μέτρο ρύθμισης οφειλών με την έννοια που περιγράφηκε ήδη ανωτέρω, αντιμετωπίζεται από νομικής πλευράς ως εξώδικος συμβιβασμός κατά το άρθρο 871 ΑΚ ή κατά περιπτώσεις και ως ανανέωση κατά το άρθρο 436 ΑΚ.

---

⁴⁰ <https://www.investopedia.com/terms/r/refinance.asp>

Ο συμβιβασμός είναι αμοτεροβαρής⁴¹, ενοχική, υποσχετική⁴² και αιτιώδης⁴³ σύμβαση, δυνάμει της οποίας γεννάται υποχρέωση αμφοτέρων⁴⁴ των συμβαλλομένων να προβούν σε παραχώρηση (πράξη ή παράλειψη) προς άρση υφιστάμενης φιλονικίας ή αβεβαιότητας⁴⁵, ως προς κάποια έννομη σχέση⁴⁶. Προϋπόθεση, λοιπόν,

⁴¹ Παπαδημητρόπουλος εις ΣΕΑΚ, άρθρο 871, αρ. 5

⁴² Παπαδημητρόπουλος εις ΣΕΑΚ, άρθρο 871, αρ. 2-3, Μαστρογαμβράκη εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 871, αρ. 26,

⁴³ Νικολάου Ι. Λιβάνη, Η αιτιώδης αναγνώριση χρέους, Π.Ν. Σάκκουλας, 1984, σελ. 27 κατά τον οποίο «Η αιτία του συμβιβασμού δεν πρέπει να αναζητηθεί στο ότι για την παροχή (υποχώρηση) του ενός συμβαλλομένου πρέπει να δοθεί αντάλλαγμα, να υπάρξει δηλαδή υποχώρηση από πλευράς του άλλου αντισυμβαλλομένου, αλλά στο σκοπό που επιδιώκουν τα μέρη με το συμβιβασμό, ο οποίος συνίσταται στην άρση της αβεβαιότητας ή έριδας και ο οποίος συνιστά την κύρια αιτία του συμβιβασμού» βλ. όμως και Παπαδημητρόπουλο εις ΣΕΑΚ, άρθρο 871, αρ. 6, κατά τον οποίο «αντίθετα προς το συχνά λεγόμενο, ο συμβιβασμός δεν είναι αιτιώδης σύμβαση, ή τουλάχιστον δεν είναι αιτιώδης με την έννοια που δεν είναι αιτιώδης η σύμβαση της πώλησης ή κάθε άλλη αμοτεροβαρής υποσχετική σύμβαση, η οποία εμπεριέχει η ίδια την αιτία της (...) Το αντίθετο αποτέλεσμα δεν θεμελιώνεται στην ΑΚ 872 η οποία δεν ρυθμίζει την αιτία του συμβιβασμού, αλλά μία ειδική περίπτωση αμφιμερούς πλάνης ως προς το δικαιοπρακτικό θεμέλιο στο οποίο τα μέρη στήριζαν τη σύναψη της σύμβασης»

⁴⁴ βλ. ΑΠ 138/2014 ΤΝΠ Νόμος «Βασική προϋπόθεση για τη συγκρότηση του συμβιβασμού είναι η αμοιβαία υποχώρηση των μερών. Το χαρακτηριστικό αυτό δεν λαμβάνεται με τη στενή τεχνική έννοια του όρου, αλλά υπό ευρεία έννοια των εν γένει συναλλαγών. Δεν είναι απαραίτητο έτσι να αφορά η παραίτηση ή υποχώρηση ένα μέρος της εκκρεμούς σχέσης. Αρκεί ότι ο διάδικος ή το ένα συμβαλλόμενο μέρος προβαίνει σε μία θυσία, γιατί σε αντίστοιχη θυσία προβαίνει και το άλλο συμβαλλόμενο μέρος.» ΑΠ 937/2006 ΤΝΠ Νόμος, «Η υποχώρηση στην οποία προβαίνει το ένα μέρος δεν είναι απαραίτητο να είναι ισάξια προς την υποχώρηση του άλλου μέρους.»

⁴⁵ ΑΠ 1184/2002, ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 42/2006, ΤΝΠ Νόμος, «Εξάλλου κατά το άρθρο 871 ΑΚ, με τη σύμβαση του συμβιβασμού οι συμβαλλόμενοι διαλύουν με αμοιβαίες υποχωρήσεις μία φιλονικία τους ή μία αβεβαιότητα για κάποια έννομη σχέση. Με αβέβαιη σχέση εξομοιώνεται και η επισφαλής απαίτηση. Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι προϋπόθεση του συμβιβασμού είναι, πλην άλλων, και η συμφωνία των ενδιαφερομένων για τον τερματισμό της μεταξύ τους φιλονικίας ή αβεβαιότητας ως προς κάποια έννομη σχέση, με αμοιβαίες υποχωρήσεις. Αν δεν υπάρχει φιλονικία ή αβεβαιότητα ή η υπάρχουσα λύεται με υποχώρηση μόνο του ενός εκ των συμβαλλομένων, τότε δεν πρόκειται για συμβιβασμό, αλλά για άλλου είδους σύμβαση, όπως είναι η αναγνώριση ή άφεση χρέους.»

της σύμβασης συμβιβασμού, είναι η ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης⁴⁷, την οποία τα μέρη επιδιώκουν να ρυθμίσουν εκ νέου με σκοπό την άρση οποιασδήποτε αβεβαιότητας που προκύπτει από αυτή. Ο επιδιωκόμενος από τα μέρη σκοπός της διάλυσης της υφιστάμενης φιλονικίας⁴⁸ ή αβεβαιότητας που υπάρχει γύρω από την υφιστάμενη μεταξύ τους έννομη σχέση⁴⁹, είναι και η ειδοποιός διαφορά που διακρίνει

---

⁴⁶ Μαστρογαμβάκη εις ΑΚ Γεωργιάδη/ Σταθόπουλο, άρθρο 871, αρ. 1-7, «η έννομη σχέση, την οποία αφορά ο συμβιβασμός, μπορεί να είναι κατ' αρχήν οποιασδήποτε φύσεως (...) όμως προϋποθέτει αναγκαία ότι το αντικείμενο της είναι απαλλοτριωτό και μπορεί να διατεθεί ελεύθερα από τους συμβαλλομένους, διαφορετικά θεωρείται σύμφωνα με τα άρθρα 174 και 180 ΑΚ ως μη γενομένη». Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ειδικό Ενοχικό, ό.π., κατά τον οποίο «δεν αποκλείεται αντικείμενο του συμβιβασμού να αποτελέσει το σύνολο των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη.»

⁴⁷ ΜονΠρωτΑθ 1578/1995, ΕλλΔνη 38, 1997

⁴⁸ Παπαδημητρόπουλος εις ΣΕΑΚ, άρθρο 871, αρ. 30, κατά τον οποίο «ως φιλονικία («έριδα» κατά το αρχικό κείμενο του ΑΚ) νοείται η διένεξη μεταξύ των συμβαλλομένων αναφορικά με την έννομη σχέση που αποτελεί αντικείμενο του συμβιβασμού. Εδώ αρκεί η αμφισβήτηση από τον έναν συμβαλλόμενο των θέσεων του άλλου, ανεξάρτητα εάν αυτή έχει ήδη οδηγήσει τα μέρη σε δικαστικό αγώνα, καθώς και από το εάν γίνεται από απλή κακοβουλία, χωρίς στην πραγματικότητα να υπάρχει πραγματικά αμφιβολία για τη βασιμότητα των θέσεων του αντισυμβαλλομένου.», ΑΠ 1663/2013 ΤΝΠ Νόμος «Έριδα κατά την έννοια του νόμου υπάρχει όταν ο ένας ή και οι δύο συμβαλλόμενοι αμφισβητούν την ύπαρξη απαίτησης του άλλου, έστω και αν η βασιμότητα αυτής είναι βέβαιη, η δε αμφισβήτηση μπορεί να οφείλεται και σε απλή κακοβουλία.», ομοίως βλ. ΑΠ 1257/2017 ΤΝΠ Νόμος «Και φιλονικία μεν (έρις) υπάρχει όταν καθένας από τους συμβαλλομένους αμφισβητεί τη νομική ή πραγματική βασιμότητα των απαιτήσεων του άλλου, άσχετα αν έχει πράγματι αμφιβολία περί αυτών, ή πράττει τούτο από απλή κακοβουλία».

⁴⁹ Μαστρογαμβράκη εις ΑΚ Γεωργιάδη/ Σταθόπουλο, άρθρο 871, αρ. 17, κατά την οποία ως αβεβαιότητα νοείται «η αμφιβολία ως προς την έννομη σχέση που είναι αντικείμενο του συμβιβασμού, η οποία μπορεί να είναι είτε αντικειμενική, υπάρχει, δηλαδή όχι μόνο μεταξύ των συμβαλλομένων αλλά και για οποιονδήποτε τρίτο, είτε υποκειμενική, υπάρχει, δηλαδή, μόνο μεταξύ των συμβαλλομένων ενώ στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καμία αβεβαιότητα. Πάντως, η αμοιβαιότητα πρέπει να είναι κοινή για τους συμβαλλομένους.», ΕφΑθ 3791/2003, ΤΝΠ Νόμος, «Από το άρθρο 871 ΑΚ προκύπτει ότι για τη νόμιμη κατάρτιση του συμβιβασμού αρκεί να υπάρχει σε όλους τους συμβαλλομένους έριδα ή αβεβαιότητα ως προς τη γέννηση, την ύπαρξη, την έκταση ή τις συνέπειες κάποιας έννομης σχέσεως, αδιαφόρως αν αυτή είναι,

τη σύμβαση του συμβιβασμού από άλλες υποσχετικές συμβάσεις και συνιστά ακριβώς την κύρια αιτία (causa) του συμβιβασμού. Η πρόθεση δε αυτή των μερών για συμβιβασμό και τερματισμό της διαφοράς δεν χρειάζεται να διατυπώνεται ρητά, αλλά αρκεί να συνάγεται σαφώς από το περιεχόμενο της σύμβασης συμβιβασμού⁵⁰.

Όπως προαναφέρθηκε, στην περίπτωση της αναχρηματοδότησης, το πιστωτικό ίδρυμα συνάπτει νέα σύμβαση με την οποία χορηγεί νέα πίστωση στον οφειλέτη, όταν ο τελευταίος αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες που καθιστούν αμφίβολο εάν ο ίδιος είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την ήδη υφιστάμενη μεταξύ τους σύμβαση πίστωσης και με το σκοπό ακριβώς της αποπληρωμής της. Η απαίτηση, εν προκειμένω, του πιστωτικού ιδρύματος έναντι του οφειλέτη καθίσταται επισφαλής, με την έννοια ότι υπάρχει κατ' αρχάς βέβαιη απαίτηση, όμως αβέβαιη είναι η είσπραξη της ή η έκταση της είσπραξης της, λόγω του κινδύνου της αφερεγγυότητας του οφειλέτη ή της ανεπάρκειας της ασφάλειας (επί παραδείγματι υποθήκης ή ενεχύρου) που τυχόν έχει παρασχεθεί. Η διάταξη δε του άρθρου 871 εδ. β' ΑΚ εξομοιώνει ρητά την επισφαλή απαίτηση με την αβέβαιη έννομη σχέση.

Υπό αυτή την έννοια, η πρόθεση των μερών να διαλύσουν την αβεβαιότητα που υπάρχει όσον αφορά την είσπραξη της απαίτησης του πιστωτικού ιδρύματος έναντι του οφειλέτη που πηγάζει από την υφιστάμενη μεταξύ τους σύμβαση πίστωσης-συνηθέστερα δανείου- μέσω της αναχρηματοδότησης του, θα μπορούσε πράγματι να υπαχθεί στην περίπτωση του συμβιβασμού κατ' άρθρο 871 ΑΚ. Πρακτικά, με την αναχρηματοδότηση το πιστωτικό ίδρυμα και ο οφειλέτης υποχωρούν αμοιβαίως και δέχονται οι ληξιπρόθεσμες και μη δόσεις ενός ή περισσότερων δανείων να καταβληθούν σε διαφορετικό χρόνο (το νέο δάνειο θα έχει μεγαλύτερη διάρκεια) και

αντικειμενική ή υποκειμενική και των λόγων από τους οποίους αυτή προέρχεται και η έριδα ή αβεβαιότητα αυτή να αίρεται με αμοιβαίες υποχωρήσεις που δεν είναι απαραίτητο να είναι της αυτής αξίας ή σημασίας ή απολύτως ανάλογες και οι οποίες μπορεί να είναι ποικίλης φύσεως νομικής ή πραγματικής με την ευρύτερη έννοια του όρου.», ΑΠ 1257/2017 ΤΝΠ Νόμος, «αβεβαιότητα δε όταν κανένας από τους συμβαλλομένους δεν είναι βέβαιος για τις δικές του απαιτήσεις, ήτοι αν γεννήθηκε η έννομη σχέση, αν υπάρχει, μεταξύ ποίων προσώπων ή σε ποια έκταση.»

⁵⁰ ΑΠ 467/1996, ΕλλΔνη 38,1997

ποσό (θα είναι μικρότερη η δόση του δανείου), καθώς και με χαμηλότερο ενδεχομένως επιτόκιο σε σύγκριση με το αρχικό δάνειο (αφού στο μεταξύ είναι πολύ πιθανό να έχει επέλθει αλλαγή στο περιβάλλον επιτοκίων, μάλλον ευνοϊκή υπέρ του οφειλέτη).

Στο μέτρο, λοιπόν, που η συμφωνία των μερών για αναχρηματοδότηση της υφιστάμενης δανειακής σύμβασης, ως μέτρο ρύθμισης με την έννοια που περιγράφηκε ανωτέρω, αφορά, πρωτίστως, σε διευθέτηση, με αμοιβαίες υποχωρήσεις, διαφορών μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του οφειλέτη από επισφαλείς απαιτήσεις, ήτοι απαιτήσεις που κινδυνεύουν να μην ικανοποιηθούν πλήρως από τον οφειλέτη, υπερέχουσα κυρίαρχη νομική φύση της εν λόγω συμφωνίας φαίνεται να είναι εκείνη της σύμβασης του συμβιβασμού, η οποία ρυθμίζεται στα άρθρα 871 επ. ΑΚ και τις γενικές περί συμβάσεων διατάξεις του, πλαισιωμένη ενδεχομένως από επιμέρους συμφωνίες πάσης φύσεως, οι οποίες, όπως και η εκπλήρωση των οποίων, τελικώς ανάγονται σε όρους (ισχύος) του συμβιβασμού⁵¹.

2.2.1. Τηρητέος τύπος

Κατ' αρχήν δεν απαιτείται η τήρηση κάποιου ιδιαίτερου τύπου για τη σύναψη του συμβιβασμού⁵². Συνεπώς, ο συμβιβασμός μπορεί να καταρτιστεί, ρητώς ή σιωπηρώς, εγγράφως ή προφορικώς, χωρίς να απαιτείται η τήρηση πανηγυρικού τύπου⁵³. Εξαίρεση προβλέπεται στις περιπτώσεις που ο ίδιος ο νόμος επιβάλλει την τήρηση

---

⁵¹ Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Τιμητικός Τόμος Ελίζας Δ. Αλεξανδρίδου, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων – μη εμπόρων (μετά και τον νόμο 4336/2015), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 949 επ., ο οποίος αναφέρεται στην νομική φύση της ρύθμισης οφειλών των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων υπό το πρίσμα του νόμου 3869/2010, η προβληματική όμως είναι ίδια.

⁵² Με βάση τη γενική αρχή του ατύπου των δικαιοπραξιών που καθιερώνεται στο άρθρο 158 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο «η τήρηση τύπου για τη δικαιοπραξία απαιτείται μόνο όπου το ορίζει ο νόμος».

⁵³ ΕφΑθ 3791/2003, ΤΝΠ Νόμος, «Ο συμβιβασμός, που αποτελεί αμφοτεροβαρή σύμβαση στην οποία εφαρμόζονται ως προς τις συνέπειες της αδυναμίας παροχής, υπερημερίας εκπληρώσεως, υπαναχωρήσεως κ.λ.π. οι γενικά ισχύοντες γι' αυτούς κανόνες, δεν υπόκειται κατ' αρχήν σε ορισμένο τύπο και μπορεί να συμφωνηθεί υπό αίρεση αναβλητική ή διαλυτική.»

τύπου, οπότε ο τύπος αυτός θα πρέπει να τηρηθεί και για τη σύμβαση του συμβιβασμού, το οποίο συμβαίνει όταν πρόκειται για σύμβαση με αντικείμενο τη σύσταση, μετάθεση, κατάργηση εμπράγματος δικαιώματος σε ακίνητο (κατ' άρθρο 369 ΑΚ) και ο συμβιβασμός που καταρτίζεται έχει δημιουργικό χαρακτήρα, συμφωνήθηκε, δηλαδή, είτε ρητά, είτε προκύπτει αυτό ερμηνευτικά, ότι συστήνεται, μεταβιβάζεται ή καταργείται εμπράγματο δικαίωμα κατ' άρθρο 369 ΑΚ⁵⁴. Όταν, όμως, ο συμβιβασμός δεν επιφέρει σύσταση, μετάθεση ή κατάργηση εμπράγματος δικαιώματος, αλλά απλώς περιέχει αναγνώριση αυτών των δικαιωμάτων στο πρόσωπο του δικαιούχου τους, τότε η τήρηση τύπου δεν είναι υποχρεωτική⁵⁵.

Συνηθέστερα στην τραπεζική πρακτική, ο οφειλέτης ο οποίος αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες εξαιτίας των οποίων υπάρχει κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει από την υφιστάμενη σύμβαση δανείου και λόγω αυτού επιθυμεί να συμφωνηθεί με το πιστωτικό ίδρυμα με το οποίο έχει συμβληθεί να τεθεί το δάνειο αυτό σε καθεστώς ρύθμισης, εν προκειμένω μέσω της αναχρηματοδότησης του, προβαίνει σε σχετικό αίτημα, γραπτό ή προφορικό, προς το πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο, αποδεχόμενο, θα προτείνει στον οφειλέτη, κατόπιν αξιολόγησης της οικονομικής του κατάστασης, την κατάλληλη ρύθμιση οφειλής,

---

⁵⁴ ΑΠ 1375/2000, ΤΝΠ Νόμος, ΠολΠρωτΑθ 1921/2010 ΤΝΠ Νόμος, «Ο συμβιβασμός, που αποτελεί σύμβαση αμφοτεροβαρή, στην οποία εφαρμόζονται ως προς τις συνέπειες της αδυναμίας παροχής, υπερμερίας εκπλήρωσης, υπαναχώρησης κ.λ.π. οι γενικά ισχύοντες γι' αυτήν κανόνες, κατ' αρχήν είναι άτυπος και μπορεί συνεπώς να είναι έγγραφος, προφορικός, ρητός ή σιωπηρός, υπό αίρεση αναβλητική ή διαλυτική. Όταν όμως έχει περιληφθεί στο συμβιβασμό αυτόν δήλωση βούλησης που κατά το νόμο πρέπει να περιβληθεί ορισμένο τύπο, όπως, όταν έχει αντικείμενο τη σύσταση, μετάθεση, αλλοίωση ή κατάργηση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων απαιτείται το μεν τήρηση του συμβολαιογραφικού τύπου, το δε μεταγραφή άνευ δε της τελευταίας αυτής ουδεμία απολύτως μεταβολή επέρχεται στην κυριότητα του ακινήτου ή σε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί τούτου. Εάν όμως με το συμβιβασμό απλώς αναγνωρίζονται δικαιώματα εμπράγματα σε ακίνητα, τότε αυτός είναι έγκυρος και χωρίς την τήρηση συμβολαιογραφικού τύπου και τη μεταγραφή.»

⁵⁵ Απ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, Τόμος ΙΙ, εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, 2007, σελ. 559, Ι. Καράκωστας σε Αστικό Κώδικα Καράκωστας, άρθρο 871, αρ. 13, Παπαδημητρόπουλος εις ΣΕΑΚ, άρθρο 871, αρ. 37

προσαρμοσμένη στις ανάγκες και στα εξατομικευμένα στοιχεία του⁵⁶. Δεν αποκλείεται και το αντίστροφο, δηλαδή το πιστωτικό ίδρυμα να προτείνει το ίδιο προς τον οφειλέτη, κατόπιν αξιολόγησης των οικονομικών του δυσχερειών, την υπαγωγή του αναληφθέντος από αυτόν δανείου σε καθεστώς κατάλληλης ρύθμισης.

Με την αποδοχή της πρότασης από το πιστωτικό ίδρυμα ή τον οφειλέτη αντίστοιχα περί ρύθμισης οφειλής, καταρτίζεται εξωδικαστικός συμβιβασμός, συνεπεία του οποίου διαλύεται οριστικά η αβεβαιότητα που υπήρχε μεταξύ των μερών ως προς την είσπραξη της επισφαλούς απαίτησης που απέρρευε από την μεταξύ τους έννομη σχέση της δανειακής σύμβασης.

2.2.2. Συμβιβασμός με δημιουργικά ή ανανεωτικά αποτελέσματα

Το ερώτημα που γεννάται κάθε φορά είναι εάν οι συμβαλλόμενοι θέλησαν, σε εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από το συμβιβασμό, να επιβεβαιώσουν ή να τροποποιήσουν απλώς, διατηρώντας κατά τα λοιπά σε ισχύ, την παλαιά ενοχή απορρέουσα, εν προκειμένω, από την υφιστάμενη μεταξύ τους σύμβαση δανείου, ή εάν θέλησαν την κατάργησή της και την αντικατάστασή της από

---

⁵⁶ ΑΠ 1483/2018 ΤΝΠ Νόμος «Εξάλλου, από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 871 ΑΚ συνάγεται ότι για τη σύναψη της σύμβασης συμβιβασμού απαιτείται πρόταση από το ένα συμβαλλόμενο μέρος με περιεχόμενο τη διάλυση της έριδας ή αβεβαιότητας, με αμοιβαίες υποχωρήσεις και αποδοχή της πρότασης από το άλλο μέρος. Η σύμβαση δε καταρτίζεται, κατά το χρόνο περιέλευσης της αποδοχής στον προτεινόμενο, αν είναι απευθυντέα, η οποία πρέπει να γίνει, εγκαίρως, δηλαδή στην προθεσμία που είχε τάξει αυτός, κατά τη διάταξη του άρθρου 189 εδ. α ΑΚ ή αν δεν είχε τάξει προθεσμία, στο χρονικό διάστημα, μέσα στο οποίο ο προτείνοντας είναι υποχρεωμένος να αναμείνει την αποδοχή, κατά τη διάταξη του άρθρου 189 εδ. β ΑΚ, ή αν είναι μη απευθυντέα, πρέπει να γίνει μέσα σε εύλογη, κατά τις περιστάσεις προθεσμία, κατά τις διατάξεις των άρθρων 193 εδ. β και 194 εδ. β ΑΚ. Περαιτέρω, η πρόταση αποσβήνεται και δεν οδηγεί σε κατάρτιση σύμβασης, κατά τη διάταξη του άρθρου 187 ΑΚ, όταν αυτή αποκρούστηκε από το λήπτη ή αν δεν έγινε εγκαίρως αποδεκτή από αυτόν, κατά τις παραπάνω αναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 189-194 ΑΚ, οπότε θεωρείται, κατ' άρθρο 191 ΑΚ ως νέα πρόταση. Οι σχετικές δηλώσεις βούλησης και οι πράξεις των μερών, που περιέχονται στην πρόταση και την αποδοχή, αποτελούν πραγματικά περιστατικά η συνδρομή των οποίων κρίνεται ανέλεγκτα από το δικαστήριο της ουσίας.»

νέα ενοχή (ανανέωση κατ' άρθρο 436 ΑΚ⁵⁷). Ζήτημα που δεν είναι χωρίς συνέπειες, καθώς ανάλογα με το εάν τα μέρη θέλησαν την τροποποίηση ή την ανανέωση τελικά της παλαιάς ενοχής, κρίνεται, όπως θα δούμε στη συνέχεια, η τύχη των ασφαλειών υπέρ της παλαιάς ενοχής.

Για να δοθεί απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα, συχνά αποφασιστική θα είναι η ερμηνεία του συμβιβασμού. Ανάλογα δε με το εάν θα δοθεί ως απάντηση η πρώτη ή η δεύτερη περίπτωση, γίνεται διάκριση ανάμεσα σε συμβιβασμό με αναγνωριστικά ή σε συμβιβασμό με δημιουργικά αποτελέσματα⁵⁸. Έτσι, εάν διαπιστώνεται από την ερμηνεία της σύμβασης του συμβιβασμού ότι οι συμβαλλόμενοι δεν ήθελαν να δημιουργήσουν καινούργια σχέση ή εάν υπάρχει γι' αυτό αμφιβολία, τότε ο συμβιβασμός έχει χαρακτήρα απλώς επιβεβαιωτικό ή αναγνωριστικό. Στην περίπτωση αυτή η σύμβαση του συμβιβασμού έχει σκοπό να διαλύσει για το μέλλον τις αμφισβητήσεις γύρω από τα δικαιώματα των συμβαλλομένων, τα οποία όμως έχουν ήδη αναγνωρισθεί με αυτήν⁵⁹. Συνεπεία του αναγνωριστικού χαρακτήρα του

---

⁵⁷ Άρθρο 436 ΑΚ «*Η ενοχή αποσβίγγεται αν με σύμβαση αντικατασταθεί, με το σκοπό κατάργησης, με νέα ενοχή (ανανέωση) που περιλαμβάνει είτε τα ίδια πρόσωπα είτε άλλο οφειλέτη είτε άλλο δανειστή*».

⁵⁸ Παπαδημητρόπουλος εις ΣΕΑΚ, άρθρο 871, αρ. 10, κατά τον οποίο «*υπό την έννοια αυτή μπορεί, αν και όχι με αυστηρή ακριβολογία, να γίνει διάκριση ανάμεσα σε συμβιβασμό με αναγνωριστικά και συμβιβασμό με δημιουργικά αποτελέσματα, ανάλογα με το εάν η εκπλήρωση των υποχρεώσεων των μερών οδηγεί σε τροποποίηση ή επιβεβαίωση υφιστάμενης έννομης σχέσης (συμβιβασμός με αναγνωριστικά αποτελέσματα) ή κατάργηση της παλαιάς και δημιουργία νέας έννομης σχέσης (συμβιβασμός με δημιουργικά αποτελέσματα)*».

⁵⁹ Απόστολος Χελιδόνης, ΕφΑΔΠολΔ, Η υπαναχώρηση από τη σύμβαση συμβιβασμού, Τεύχος 12/2014, σελ. 974 επ. κατά τον οποίο «*γίνεται ορθά λόγος για δύο ειδών αποτελέσματα του συμβιβασμού, δηλαδή, αφενός μεν αναγνωριστικά, αφετέρου δε, δημιουργικά ή συστατικά αποτελέσματα. Τα πρώτα υπονοούν την επελθούσα μέσω του συμβιβασμού τροποποίηση του περιεχομένου της αρχικής σύμβασης (π.χ. άφεση χρέους) καθόσον η αλλαγή αυτή εξαλείφει την έριδα. Το αναγνωριστικό περιεχόμενο είναι μάλιστα και το συνηθέστερο στην πράξη. Τα δεύτερα, δημιουργικά αποτελέσματα, υπαινίσσονται, από το άλλο μέρος, ανανέωση, δηλαδή συνολική και όχι μερική κατάργηση της αρχικής, αμφίβολης σχέσης και αντικατάστασή της με νέα, βέβαιη συμβατική σχέση, που δεν αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης, δηλαδή δεν υπάρχει εδώ μερική τροποποίηση, αλλά πλήρης αλλαγή και υποκατάσταση σχέσεων και της ταυτότητάς τους. Παρ' όλ' αυτά και εδώ το τροποποιητικό με την ευρεία έννοια του όρου*

συμβιβασμού είναι ότι ο συμβιβασμός δεν συνεπιφέρει ανανέωση της ενοχής που αναγνωρίστηκε με αυτόν και επομένως η ενοχή διατηρεί τη φύση, τον χαρακτήρα και τις ασφάλειες (εγγυήσεις, ενέχυρα, υποθήκες) της αρχικής σχέσης⁶⁰.

Αντίθετα, εάν από την ερμηνεία της σύμβασης του συμβιβασμού προκύπτει ότι οι συμβαλλόμενοι είχαν σκοπό την κατάργηση της παλαιάς έννομης σχέσης γύρω από την οποία υπήρχε η διένεξη ή η αβεβαιότητα και τη δημιουργία νέας έννομης σχέσης (λ.χ. αναγνώρισης χρέους) τότε ο συμβιβασμός έχει δημιουργικό και ανανεωτικό χαρακτήρα.

Προς επίρρωση των ανωτέρω, αναφέρουμε ενδεικτικά την υπ' αριθμόν 617/2016 απόφαση του Αρείου Πάγου, στην μείζονα σκέψη της οποίας αναφέρεται ότι «ο συμβιβασμός ενδέχεται να έχει αναγνωριστικό απλώς χαρακτήρα της υφιστάμενης ήδη παλαιάς ενοχής, οπότε αυτή διατηρεί τη φύση και τις ασφάλειές της, ενδέχεται όμως να έχει δημιουργικό ή ανανεωτικό χαρακτήρα, εφόσον πάντως από το περιεχόμενο της σχετικής σύμβασης, συνάγεται σαφώς σκοπός ανανέωσης, δηλαδή κατάργηση της υφιστάμενης ενοχής και αντικατάστασή της με τη συνιστώμενη με το συμβιβασμό νέα ενοχή». Όπως θα δούμε στη συνέχεια, η ανανέωση οδηγεί κατά κανόνα σε εξάλειψη των ασφαλειών που δόθηκαν σε εξασφάλιση της απαίτησης που απορρέει από την αρχική σχέση. Προτού, όμως, αναλύσουμε τις συνέπειες αυτές του ανανεωτικού

υπόβαθρο είναι εμφανές. Η δεύτερη εκδοχή είναι σπανιότερη στην πράξη, καθώς η ανανέωση στο πλαίσιο της ΑΚ 439 οδηγεί κατά κανόνα σε εξάλειψη των χορηγηθεισών ασφαλειών που δόθηκαν υπέρ της αρχικής σχέσης, δηλαδή πρόκειται για εξέλιξη που θα είναι λογικά ανεπιθύμητη στα μέρη. Αντίθετα, ο αναγνωριστικός συμβιβασμός είτε τροποποιεί, είτε επιβεβαιώνει το αμφίβολο περιεχόμενο- αφήνει αλώβητη την αρχική έννομη σχέση, στην οποία και ενσωματώνεται.»

⁶⁰ Μαστρογαμβράκη εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 871, αρ. 33, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., σελ. 565, κατά τον οποίο «ο συμβιβασμός κατά κανόνα έχει αναγνωριστικά αποτελέσματα. Αυτό σημαίνει ότι ο συμβιβασμός, εάν από το περιεχόμενο του ή τη βούληση των μερών δεν προκύπτει το αντίθετο, καθιστά απλώς μία αβέβαιη σχέση βέβαιη, επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη ή έλλειψη κρίσιμων για την λειτουργία της έννομης σχέσης γεγονότων. Έτσι, μία ενοχή, που αναγνωρίζεται με την κατάρτιση του συμβιβασμού, εξακολουθεί να υφίσταται όπως είχε πριν το συμβιβασμό, διατηρεί, δηλαδή, τη φύση, τον χαρακτήρα και τις ασφάλειες (εγγυήσεις, ενέχυρο, υποθήκη κ.ο.κ.) της αρχικής σχέσης και απλά μπορεί να ασκηθεί πλέον μόνο κατά τους όρους της συμφωνίας του συμβιβασμού.»

χαρακτήρα του συμβιβασμού στην καινούργια πλέον έννομη σχέση που θα συνδέει τα δύο μέρη, το λογικώς προηγούμενο βήμα είναι να εξεταστεί ποια η έννοια της ανανέωσης, τότε και υπό ποιές προϋποθέσεις μπορεί να συναχθεί σκοπός αυτής.

2.3. Η αναχρηματοδότηση ως σύμβαση ανανέωσης

2.3.1. Η έννοια της ανανέωσης

Η ανανέωση, η οποία συνιστά αποσβεστικό λόγο ενοχής, είναι η σύμβαση δυνάμει της οποίας αποσβήνεται η υφιστάμενη ενοχή και δημιουργείται νέα σε αντικατάστασή της. Από τον ορισμό της προκύπτει ότι για την ύπαρξη ανανέωσης, αναγκαία παρίσταται η συνύπαρξη και των δύο συνθετικών στοιχείων της, δηλαδή η απόσβεση της υφιστάμενης ενοχής και η σύσταση νέας σε αντικατάσταση αυτής που αποσβέστηκε, διαφορετικά, εάν αυτό ελλείπει, θα πρόκειται για άλλη σύμβαση λ.χ. άφεσης χρέους, εφόσον βέβαια υπάρχει απόσβεση⁶¹. Αμφότεροι δε οι ως άνω σκοποί, οι οποίοι τελούν σε αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, επιδιώκονται με την ίδια σύμβαση, ώστε αυτή να αποτελεί σύνθετη ενιαία δικαιοπραξία⁶².

2.3.1. Προϋποθέσεις της ανανέωσης

α) Η ανανέωση επέρχεται με σύμβαση⁶³, η οποία καταρτίζεται είτε μεταξύ των υποκειμένων της παλαιάς ενοχής, είτε μεταξύ αυτών και του υποκειμένου ή των υποκειμένων της νέας ενοχής (εφόσον με την ανανέωση μεταβάλλεται το πρόσωπο του οφειλέτη ή του δανειστή ή και των δύο). Όταν μεν η νέα ενοχή έχει τα ίδια υποκείμενα με την παλιά, η σύμβαση καταρτίζεται μεταξύ αυτών. Όταν όμως στην νέα ενοχή μετέχει τρίτος, ως οφειλέτης ή δανειστής, η σύμβαση καταρτίζεται είτε μεταξύ των υποκειμένων της παλαιάς ενοχής με τη συναίνεση του τρίτου, είτε μεταξύ

---

⁶¹ Βαθρακοκόιλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 436, αρ. 1

⁶² Καποδίστριας εις ΕρμΑΚ, άρθρο 436, αρ. 10

⁶³ Απ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, 1999, § 49, αρ. 5, σελ. 488, κατά τον οποίο «η σύμβαση ανανέωσης είναι σύμβαση αιτιώδης, με αιτία την κατάργηση της παλαιάς ενοχής και την αντικατάστασή της με νέα.»

του υποκειμένου της παλαιάς ενοχής που παραμένει δανειστής ή οφειλέτης και του τρίτου, νέου δανειστή ή οφειλέτη⁶⁴.

β) Η έγκυρη κατάρτιση της σύμβασης ανανέωσης προϋποθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα των συμβαλλομένων για τη διάθεση της περιουσίας και την κατάρτιση της σύμβασης, αφού με την ανανέωση επέρχεται συγχρόνως κατάργηση της παλαιάς ενοχής και σύσταση νέας σε αντικατάσταση της παλαιάς, δηλαδή, διάθεση της παλαιάς ενοχής και ανάληψη νέας υποχρέωσης,

γ) Όπως ήδη προαναφέρθηκε, η ανανέωση προϋποθέτει την ύπαρξη παλαιάς ενοχής⁶⁵ και τη δημιουργία νέας ενοχής σε αντικατάσταση της, με τη συνύπαρξη των δύο αυτών σκοπών να καθίσταται αναγκαία για την κατάφαση της ύπαρξης ανανέωσης. Η δε δημιουργούμενη ενοχή πρέπει να είναι νέα, να έχει, δηλαδή, κάποιο στοιχείο που τη διαφοροποιεί από την προηγούμενη. Η διαφορά μεταξύ της νέας και της παλαιάς ενοχής μπορεί να υφίσταται είτε σε σχέση με το αντικείμενο της ενοχής ή σε σχέση με την αιτία της, οπότε τα υποκείμενα της ενοχής παραμένουν ίδια είτε σε σχέση με τα

---

⁶⁴ Απ. Γεωργιάδης, ό.π., § 49, αρ. 5, σελ. 488, Μιχ. Π. Σταθόπουλος, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 398 κατά τον οποίο «στην ανανέωση περιλαμβάνονται τρεις μορφές συμβάσεων: Πρώτον, εκείνη στην οποία δεν αλλάζουν τα υποκείμενα της ενοχής (τα υποκείμενα, δηλαδή, της νέας ενοχής είναι ίδια), αλλά το αντικείμενο της ενοχής, δηλαδή, η παροχή. Στην περίπτωση αυτή θα πρόκειται για υπόσχεση νέας παροχής, επομένως στην ουσία υπόσχεση αντί καταβολής. Η σύμβαση ανανέωσης εδώ συνάπτεται μεταξύ δανειστή και οφειλέτη. Δεύτερον, εκείνη στην οποία αλλάζει το πρόσωπο του δανειστή. Σε αυτό τον τύπο σύμβασης πρέπει να μετέχει και ο νέος δανειστής, ενώ δεν πρέπει να θεωρηθεί αναγκαία (μολονότι είναι δυνατή) η σύμπραξη του οφειλέτη. Τη σύμβαση, δηλαδή, αυτή αρκεί να συνάψουν ο παλαιός και ο νέος δανειστής. Τρίτον, η μορφή στην οποία αλλάζει το πρόσωπο του οφειλέτη. Τη σύμβαση αυτή συνάπτουν ο δανειστής με τον νέο οφειλέτη, ενώ η συμμετοχή του παλαιού οφειλέτη πρέπει να θεωρηθεί απλώς δυνητική.»

⁶⁵ Βαθρακοκόιλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 436, αρ. 2, κατά τον οποίο «Η παλαιά ενοχή μπορεί να έχει οποιοδήποτε γενεσιουργό λόγο (σύμβαση, αδικοπραξία κ.ά.), ακόμη και φυσική ενοχή, ή παραγεγραμμένη αξίωση. Εάν η παλαιά ενοχή είναι άκυρη (ή ανύπαρκτη), τότε άκυρη (ή ανύπαρκτη) θα είναι και η ανανέωση, εκτός εάν προκύπτει βούληση των μερών επικύρωσης της παλαιάς άκυρης ενοχής (κατ' άρθρο 437 παρ. 1 ΑΚ), ενώ εάν η παλαιά ενοχή είναι ακυρώσιμη, η νέα ενοχή θα είναι ισχυρή, εκτός εάν ο οφειλέτης το αγνοούσε χωρίς υπαιτιότητά του κατά το χρόνο της ανανέωσης (άρθρο 437 παρ. 2 ΑΚ).»

υποκείμενα της ενοχής, οπότε στην νέα ενοχή υπάρχει άλλος δανειστής ή οφειλέτης⁶⁶.

ε) Τέλος, προϋπόθεση της ανανέωσης είναι να προκύπτει σαφώς από τη σχετική σύμβαση ο σκοπός ανανέωσης, η πρόθεση, δηλαδή, των μερών περί απόσβεσης της παλαιάς ενοχής και δημιουργία νέας. Ο σκοπός αυτός πρέπει να υπάρχει και στα δύο μέρη⁶⁷, ενώ δεν είναι ανάγκη να δηλώνεται ρητά, αλλά αρκεί να συνάγεται σιωπηρά, πάντοτε όμως χωρίς αμφιβολίες⁶⁸.

Είδαμε ότι μία περίπτωση ανανέωσης είναι αυτή στην οποία τα υποκείμενα της δημιουργούμενης δυνάμει της σύμβασης ανανέωσης νέας ενοχής παραμένουν ίδια, οπότε το νέο στοιχείο που την καθιστά ουσιωδώς διάφορη της παλαιάς θα αφορά στο περιεχόμενο της⁶⁹. Η διαφορά στο περιεχόμενο της νέας ενοχής, σε σχέση με το περιεχόμενο της παλαιάς, υπάρχει όταν η νέα ενοχή έχει άλλο αντικείμενο. Μία τέτοια περίπτωση, που μας ενδιαφέρει εδώ, είναι αυτή κατά την οποία η νέα ενοχή πρέπει να εκπληρωθεί με διαφορετικούς (πιο ευμενείς ή δυσμενείς) όρους, επί

---

⁶⁶ Απ. Γεωργιάδης, ό.π., § 49, αρ. 3 & 8, κατά τον οποίο «στην πράξη η μεταβολή του προσώπου του δανειστή επιτυγχάνεται συνήθως με εκχώρηση (ΑΚ 455 επ.) και η μεταβολή του προσώπου του οφειλέτη με στερητική αναδοχή χρέους (ΑΚ 471 επ.). Με τις δύο αυτές συμβάσεις επιτυγχάνεται η μεταβολή των προσώπων της ενοχής, χωρίς αυτή να καταργείται ή να αντικαθίσταται (υποκειμενική αλλοίωση με ειδική διαδοχή).»

⁶⁷ Μπεχλιβάνης εις ΣΕΑΚ, άρθρο 438, αρ. 1 επ., κατά τον οποίο «μάλιστα, στην περίπτωση που μεταβάλλεται το πρόσωπο του δανειστή, ο ίδιος σκοπός είναι ανάγκη να αναγνωρίζεται και από τον δανειστή της παλαιάς ενοχής, με την έννοια ότι αυτός πρέπει να συναινεί στην απόσβεση της απαίτησής του και την αντικατάστασή της με νέα απαίτηση υπέρ άλλου δανειστή.»

⁶⁸ ΑΠ 1359/2000 ΤΝΠ Νόμος, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., § 49, αρ. 10, σελ. 490, Βαθρακοκοίλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 438, αρ. 1, κατά τον οποίο «Αν δε συνάγεται σαφώς ο σκοπός ανανέωσης ισχύουν η αρχική και νεότερη ενοχή, οπότε είναι ζήτημα ερμηνείας εάν η νέα ενοχή έχει το χαρακτήρα υπόσχεσης για χάρη καταβολής (ΑΚ 421) ή είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη ενοχή από την αρχική, οπότε πρέπει να εκπληρωθούν και οι δύο.»

⁶⁹ Σε αυτή την περίπτωση θα πρόκειται ουσιαστικά για υπόσχεση αντί καταβολής βλ. σχετικώς Μπεχλιβάνη εις ΣΕΑΚ, άρθρο 421, αρ. 1 επ.

παραδείγματι σε άλλο τόπο ή χρόνο ή μετά την πλήρωση της αίρεσης ή τη συμπλήρωση προθεσμίας⁷⁰.

Έτσι, έχει κριθεί νομολογιακά ότι όταν η σύμβαση αντικαθίσταται, κατόπιν έκδοσης εξοφλητικής απόδειξης, από νέα σύμβαση δανείου με αντικείμενο το ήδη οφειλόμενο ποσό, αυτό συνιστά περίπτωση ανανέωσης, με την μεταβολή να επέρχεται στο αντικείμενο της νέας ενοχής, καθότι οι όροι της νέας οφειλής διαφέρουν από τους όρους της παλαιάς, και στις δύο περιπτώσεις, τουλάχιστον ως προς τον χρόνο εκπλήρωσης⁷¹. Ενδεικτικά, αναφέρουμε την υπ' αριθμόν 4519/1995 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών⁷², δυνάμει της οποίας το Δικαστήριο έκρινε νόμιμη την ένδικη σύμβαση δανείου στηριζόμενη στις διατάξεις περί συμβάσεως δανείου (άρθρα 806 επ. ΑΚ) όχι μόνο ως προς τα αρχικώς δοθέντα στην πρώτη εναγομένη χρήματα, αλλά και «ως προς την ανανέωση (ΑΚ 436), κάθε φορά της παλιάς ενοχής που απορρέει από το δάνειο, η οποία γινόταν με την έκδοση εξοφλητικών αποδείξεων και την υπογραφή νέας δανειακής σύμβασης, καθόσον αντικείμενο δανείου μπορεί να καταστεί και ό,τι ο οφειλέτης οφείλει από προγενέστερο δάνειο, με την ανανέωση της παλιάς ενοχής με τη νέα εκ δανείου προερχόμενη, αφού σ' αυτήν την περίπτωση η παράδοση των χρημάτων, που είναι συστατικό στοιχείο της δανειακής σύμβασης, μπορεί να γίνει και βραχεία χειρί ή με αντιφώνηση (ΑΚ 976 παρ. 2, 977)».

Με βάση τα ως άνω εκτιθέμενα, θα μπορούσε ίσως να λεχθεί ότι η αποπληρωμή του αρχικού δανείου και η αντικατάστασή του με νέο δάνειο (ως μορφή αναχρηματοδότησης με την έννοια που αποδόθηκε ανωτέρω υπό στοιχ. 2.1.) συνιστά τέτοια περίπτωση ανανέωσης, καθώς με την μορφή αυτή αναχρηματοδότησης επέρχεται απόσβεση της παλαιάς ενοχής, αφού το αρχικό δάνειο αποπληρώνεται, και αντικατάσταση της, με τη σύναψη της μεταγενέστερης δανειακής σύμβασης, με νέα ενοχή, της οποίας τα υποκείμενα παραμένουν μεν ίδια, επέρχεται, όμως, μεταβολή ως προς το αντικείμενο της, καθότι με την νέα δανειακή σύμβαση συμφωνούνται διαφορετικοί (συνήθως ευνοϊκότεροι υπέρ του οφειλέτη) όροι αποπληρωμής ως προς το χρόνο, το ύψος της μηνιαίας δόσης αποπληρωμής, ενδεχομένως δε και ως προς το επιτόκιο.

---

⁷⁰ Μπεχλιβάνης εις ΣΕΑΚ, άρθρο 436, αρ. 17

⁷¹ Μπεχλιβάνης εις ΣΕΑΚ, άρθρο 436 αρ. 16

⁷² ΜονΠρωτΑθ 4519/1995, Αρμ 1999, 995

2.3.2. Διάκριση από την τροποποίηση

Ωστόσο, όταν δυνάμει της νέας σύμβασης επέρχεται μεταβολή στο περιεχόμενο της ενοχής κατά τα ως άνω περιγραφόμενα, δεν είναι πάντοτε ευχερές να διακρίνουμε εάν πρόκειται πράγματι περί ανανέωσης ή εάν πρόκειται περί απλής αλλοίωσης της ενοχής, η οποία δεν επιφέρει απόσβεση της αρχικής ενοχής. Η διάκριση πρέπει να στηρίζεται το πρώτον στην ύπαρξη ή έλλειψη σαφούς σκοπού των συμβαλλομένων μερών να συνάψουν ανανέωση. Η δε μεταβολή των όρων της ενοχής, όπως π.χ. η προσθήκη αίρεσης ή προθεσμίας ή η αλλαγή τόπου ή του χρόνου εκπλήρωσης της παροχής, δεν αρκεί για τη διαπίστωση ότι υπάρχει τέτοιος σκοπός ανανέωσης, αλλά είναι απαραίτητη η συνδρομή και άλλων περιστάσεων, που να καθιστούν σαφή την πρόθεση των μερών να γίνει ανανέωση⁷³. Η ανανέωση είναι κάτι περισσότερο από την τροποποίηση, επομένως, πρέπει να αποδεικνύεται ότι τα μέρη ήθελαν το περισσότερο⁷⁴.

Καθώς, όμως είναι δυσχερές να εξακριβωθεί εάν υπήρξε, σαφής έστω, σκοπός ανανέωσης, έχει υποστηριχθεί ότι η διάκριση αυτή δέον να στηρίζεται επικουρικά στο εάν διατηρείται η οικονομική ταυτότητα της ενοχής, το οποίο θα κριθεί κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας⁷⁵. Όσο, δηλαδή, μεγαλύτερη είναι η διαφορά μεταξύ του αντικειμένου της παλαιάς και της νέας ενοχής, τόσο η δικαιοπραξία θα προσεγγίζει την ανανέωση, ειδικά, όσο μικρότερη είναι η διαφορά, μάλλον θα πρόκειται περί απλής αλλοίωσης της ενοχής και όχι ανανέωσης. Έτσι, υπό την υποστηριζόμενη αυτή άποψη, επί απλής επέκτασης της υποχρέωσης προς παροχή, όταν για παράδειγμα προστίθεται στην ήδη υφιστάμενη χρηματική οφειλή και υποχρέωση παροχής τόκου, ή παραχωρείται νέα προθεσμία καταβολής, ή επί αντικατάστασης του αντικειμένου

---

⁷³ Βαθρακοκόιλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 438, αρ. 4α, κατά τον οποίο «ο σκοπός της ανανέωσης γενικά δεν συνάγεται εάν τα μέρη περιορίζονται σε αλλοίωση της ενοχής ως προς κάποιο σημείο, μεταβολή όρου ή παρεπόμενης υποχρέωσης, όπως όταν προστίθεται αίρεση ή παρέχεται υποθήκη. Επίσης, δεν συνάγεται σκοπός ανανέωσης αν τρίτος οφειλέτης υπόσχεται το ίδιο πράγμα ή αρχικός οφειλέτης υπόσχεται στο νέο δανειστή το ίδιο πράγμα, που είχε υποσχεθεί στον παλαιό οφειλέτη.»

⁷⁴ ΕφΑθ 5751/1989 ΝοΒ 1990, 102, Έτσι, έχει υποστηριχθεί ότι δεν αποτελούν ανανέωση με την έννοια της ΑΚ 436, αλλά τροποποίηση του χρόνου εκπλήρωσης της παροχής, διαδοχικές συμφωνίες παράτασης του χρόνου απόδοσης του δανείου

⁷⁵ Καποδίστριας εις ΕρμΑΚ, άρθρο 436 ΑΚ, αρ. 24

της ενοχής με άλλο του ίδιου είδους⁷⁶ πρόκειται για αλλοίωση της ενοχής. Εξίσου, περί απλής αλλοίωσης ενοχής θα πρόκειται και εάν σκοπήθη απλώς ο διακανονισμός της είσπραξης υπάρχοντος (και παραμένουτος) χρέους⁷⁷.

Υπό αυτά τα δεδομένα, οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι η αναχρηματοδότηση, ως μέτρο ρύθμισης με την έννοια του διακανονισμού υπάρχουσας οφειλής, δεν συνιστά παρά απλή αλλοίωση της ενοχής, αφού το αντικείμενο του νέου δανείου είναι επί της ουσίας του ίδιου είδους. Έτσι όμως καταλήγουμε σε διαφορετικό συμπέρασμα από αυτό που εκθέσαμε ακριβώς ανωτέρω (υπό στοιχ. 2.3.1.), ούτως ώστε επιβεβαιώνεται ότι τα όρια μεταξύ της ανανέωσης αφενός και της απλής αλλοίωσης της ενοχής αφετέρου είναι δυσδιάκριτα και συνεπώς, καθοριστικής σημασίας κάθε φορά θα είναι η σαφής πρόθεση των μερών για ανανέωση της παλαιάς ενοχής και όχι απλώς για αλλοίωσή της.

Σε κάθε περίπτωση, δεδομένων των συνεπειών της ανανέωσης, ιδίως όσον αφορά την τύχη των ασφαλειών της παλαιάς ενοχής, η επέλευση των οποίων θα είναι κατά κανόνα ανεπιθύμητη για τα μέρη στο μέτρο που αποσβήνονται από κοινού με την παλαιά ενοχή, και λόγω του ότι η αλλοίωση επηρεάζει σαφώς λιγότερο την υφιστάμενη ενοχική σχέση, εν αμφιβολία περί την ύπαρξη σαφούς σκοπού ανανέωσης, δέον προτιμάται η απλή αλλοίωση της ενοχής.

---

⁷⁶ ΠολΠρωτΑθ 2308/1983, ΕλλΔνη 25, 1984, σελ. 209 «Σύμφωνα με την ΑΚ 436, η ενοχή αποσβήνεται εάν συναφθεί νέα σύμβαση με σκοπό την κατάργηση της πρώτης και αντικατάστασή της με νέα (ενοχή). Το νομικό αυτό μόρφωμα λέγεται ανανέωση. Αυτή πρέπει να αποβλέπει συγχρόνως (α) στη θέση σε ισχύ μίας νέας ενοχικής σχέσης (*posterior obligatio*) και (β) στην κατάργηση της παλαιάς ενοχής, με αντικατάστασή της από νέα (*animus novandi*). Η δημιουργούμενη ενοχή πρέπει να είναι νέα, είναι δηλαδή απαραίτητο να περιέχει κάποιο νέο στοιχείο (*aliquid novi*) σε σύγκριση με την παλαιά. Αυτό μπορεί να αφορά και στο αντικείμενο της ενοχής (ενώ τα υποκείμενά της παραμένουν αμετάβλητα, με την έννοια ότι πρόκειται για ανανέωση (και όχι για απλή αλλοίωση της ενοχής) όταν το αντικείμενο της παροχής αντικαθίσταται με αντικείμενο άλλου είδους.»

⁷⁷ Καποδίστριας εις ΕρμΑΚ άρθρο 436 ΑΚ, αρ. 24

2.4. Νομολογία

Το ζήτημα του εάν και υπό ποιές προϋποθέσεις η αναχρηματοδότηση, με την έννοια που αναλύσαμε ήδη, αντιμετωπίζεται ως συμβιβασμός κατ' άρθρο 871 ΑΚ με αναγνωριστικά ή ανανεωτικά αποτελέσματα κατ' άρθρο 436 ΑΚ, ήχθη ενώπιον του Ειρηνοδικείου Χανίων⁷⁸, το οποίο κλήθηκε να εξετάσει τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά:

Μεταξύ των εκπροσώπων της καθ' ης η Τράπεζα (εφεξής η «Τράπεζα») και της ανακόπτουσας καταρτίστηκε σύμβαση με την οποία χορηγήθηκε στην ανακόπτουσα δάνειο ποσού 7.100 ευρώ το οποίο συμφώνησε να εξοφλήσει κατά τους ειδικότερους όρους και συμφωνίες που αναφέρονται στην υπογραφείσα σύμβαση. Σκοπός του δανείου ήταν η χρηματοδότηση και εξόφληση των οφειλών της από δύο προγενέστερες συμβάσεις καταναλωτικού δανείου και πιστωτικής κάρτας που είχε καταρτίσει με την Τράπεζα. Προς εξυπηρέτηση του δανείου τηρήθηκε λογαριασμός από τις 23.05.2013 έως τις 17.10.2013 οπότε η καθ' ης τον έκλεισε. Εν συνεχεία, κοινοποίησε στην ανακόπτουσα την εξώδικη καταγγελία - πρόσκληση, με την οποία της γνωστοποίησε την καταγγελία της σύμβασης καταναλωτικού δανείου και το κλείσιμο του ως άνω λογαριασμού και την προσκάλεσε να εξοφλήσει το υπόλοιπο ποσό ύψους 7.237,01 ευρώ. Καθώς η ανακόπτουσα δεν προέβη στην εξόφληση του εν λόγω ποσού, μετά και από τη σχετική αίτηση της Τράπεζας, η τελευταία πέτυχε την έκδοση διαταγής πληρωμής σε βάρος της, με την οποία η ανακόπτουσα υποχρεώθηκε να καταβάλει στην καθ' ης η ανακοπή το ποσό των 7.237,01 ευρώ με τους νόμιμους τόκους και τα δικαστικά έξοδα.

Κατά της διαταγής πληρωμής ασκήθηκε ανακοπή, με την οποία η ανακόπτουσα προέβαλε μεταξύ άλλων τον ισχυρισμό ότι η καθ' ης, εκμεταλλευόμενη την απειρία της και τις περιορισμένες γραμματικές γνώσεις της και προκειμένου να την επιβαρύνει με επιπρόσθετους τόκους και έξοδα, ονόμασε ψευδώς την καταρτισθείσα μεταξύ τους σύμβαση πίστωσης, για το κατάλοιπο της οποίας ζήτησε την έκδοση της προσβαλλόμενης διαταγής πληρωμής, ως νέο καταναλωτικό δάνειο, ενώ στην πραγματικότητα επρόκειτο για απλή τροποποίηση (διακανονισμό) των όρων δύο παλαιότερων δανειακών συμβάσεων (καταναλωτικού δανείου και πιστωτικής κάρτας) που είχε συνάψει με την καθ' ης και οι οποίες ουδέποτε καταργήθηκαν

---

⁷⁸ 442/2016 ΕιρΧαν, ΤΝΠ Νόμος

αντικαθιστάμενες με τη δήθεν νέα σύμβαση. Συνεπεία των ανωτέρω, η ανακόπτουσα ισχυρίστηκε ότι η επίδικη σύμβαση ήταν εικονική και ως εκ τούτου απολύτως άκυρη, καθώς καταρτίστηκε φαινομενικά ως νέα σύμβαση καταναλωτικού δανείου, η οποία επέφερε την κατάργηση - απόσβεση των δύο προηγούμενων συμβάσεων (καταναλωτικού δανείου και πιστωτικής κάρτας).

Στον πρώτο όρο της επίδικης δανειακής σύμβασης προβλέπονται τα ακόλουθα: «1.1. Το δάνειο ανέρχεται στο ποσό που αναγράφεται στο Παράρτημα και χορηγείται στον Οφειλέτη κατόπιν σχετικού αιτήματός του **με σκοπό την ολοσχερή αποπληρωμή των οφειλών του προς την Τράπεζα από τις χορηγήσεις που αναγράφονται στην Αίτηση.** Ο Οφειλέτης αναγνωρίζει ότι σε περίπτωση αποπληρωμής με το Δάνειο οφειλών του από σύμβαση χορήγησης στην οποία είχε συνομολογηθεί όρος περί επιστροφής οιαδήποτε ποσού τόκων εφ' όσον ο Οφειλέτης ήταν ενήμερος κατά τη διάρκειά της, ο όρος αυτός δεν εφαρμόζεται, αφού προϋποθέτει την αποπληρωμή των οφειλών με δικά του κεφάλαια και όχι με χορήγηση άλλου δανείου από την Τράπεζα και δηλώνει ότι παραιτείται από κάθε σχετική αξίωση.....1.2. Το Δάνειο εκταμιεύεται εφ' άπαξ, με πίστωση του καταθετικού λογαριασμού του Οφειλέτη.....και τον οποίο υποχρεούται να τηρεί καθ' όλη τη διάρκεια της παρούσας και εξουσιοδοτεί την Τράπεζα να πιστώσει με το ποσό του Δανείου αναγνωρίζοντας ανεπιφύλακτα την πίστωση ως καταβολή. Εν συνεχεία η Τράπεζα, δυνάμει ειδικής προς τούτο εντολής που της δίδει ο Οφειλέτης με την παρούσα: **(α) προβαίνει στην ολοσχερή εξόφληση, από το προϊόν της εκταμίευσης του Δανείου, των χρεωστικών υπολοίπων των λογαριασμών χορηγήσεων που αναγράφονται στην Αίτηση καθώς και κάθε άλλης οφειλής του Οφειλέτη που σχετίζεται με τις οικείες συμβάσεις και (β) κλείνει οριστικά όλους αυτούς τους λογαριασμούς, ανεξαρτήτως του εάν εμφάνιζαν χρεωστικό υπόλοιπο ή όχι, της παρούσας επέχουσας θέση συμφωνίας για λύση των αντιστοίχων συμβάσεων και όλων των τυχόν συνδεδεμένων με τους εν λόγω Λογαριασμούς εντολών του Οφειλέτη, παγίων και μη.....Τυχόν υπόλοιπο από το προϊόν του Δανείου που απομένει μετά την εξόφληση των ως άνω οφειλών του, ο Οφειλέτης εντέλλεται στην Τράπεζα να το φέρει ολόκληρο σε πίστωση του δανειακού Λογαριασμού του επόμενου όρου, προς ισόποση μερική αποπληρωμή του δανείου».**

Το Δικαστήριο έκρινε ότι από το περιεχόμενο του ως άνω όρου της σύμβασης καταναλωτικού δανείου συνήχθη η ρητή βούληση των συμβαλλομένων μερών για

κατάργηση των οφειλών που είχαν αναληφθεί από τις δύο προηγηθείσες συμβάσεις καταναλωτικού δανείου και πιστωτικής κάρτας και αντικατάστασή τους με τη νέα οφειλή που αναλήφθηκε δυνάμει της επίδικης σύμβασης καταναλωτικού δανείου, με αποτέλεσμα η τελευταία (επίδικη σύμβαση) να πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ανανέωση κατά το άρθρο 436 ΑΚ και όχι ως απλός συμβιβασμός κατά το άρθρο 871 ΑΚ. Εν συνεχεία, αποδειχθέντος ότι κατά το χρόνο κατάρτισης της σύμβασης, η ανακόπτουσα δεν γνώριζε ότι η τελευταία καταρτίστηκε ως νέα σύμβαση καταναλωτικού δανείου, αλλά το γνώριζε αυτό μόνο η καθ' ης, το Δικαστήριο απέρριψε δυνάμει της υπ' αριθμόν 442/2016 απόφασής του τον πρώτο λόγο ανακοπής ότι η καταρτισθείσα σύμβαση είναι εικονική και συνεπώς ότι δεν παράγει αυτή έννομες συνέπειες, ελλείψει του ουσιώδους για τη θεμελίωση της εικονικότητας στοιχείου της γνώσης και συμφωνίας αμφοτέρων των μερών κατά το χρόνο κατάρτισης της σύμβασης.

Κρίσιμα είναι, εν προκειμένω, τα όσα διαλαμβάνονται στην μείζονα σκέψη της υπό κρίση απόφασης ότι *«στην τραπεζική πρακτική απαντάται συχνά το φαινόμενο του διακανονισμού χρεών, μεταφοράς δανείου και αναχρηματοδότησης στα οποία προβαίνουν τα πιστωτικά ιδρύματα ή και στην παραπλήσια ομαδοποίηση πολλών δανείων σε ένα. Καταρχάς, η συγκεκριμένη σύμβαση αντιμετωπίζεται ως συμβιβασμός κατά το άρθρο 871 ΑΚ ή κατά περιπτώσεις και ως ανανέωση κατά το άρθρο 436 ΑΚ. Δηλαδή ο πιστωτής-τράπεζα και ο οφειλέτης υποχωρούν αμοιβαίως και δέχονται οι ληξιπρόθεσμες και μη δόσεις ενός ή πολλών δανείων να καταβληθούν σε διαφορετικό χρόνο και ποσό σε σύγκριση με την αρχική συμφωνία. Ως συμβιβασμός αποτελεί μόνο τροποποίηση των όρων αποπληρωμής, δηλαδή του χρόνου, των δόσεων αποπληρωμής της υπαρκτής οφειλής και ενδεχομένως και του ποσού εξόφλησης της ίδιας οφειλής-υποχρέωσης, στοιχεία που γίνονται δεκτά από τη νομολογία. Η νομολογία ορίζει ότι ένας συμβιβασμός δεν αποτελεί ανανέωση κατά την έννοια του άρθρου 436 ΑΚ, παρά μόνο αν ρητώς διατυπώσουν αυτή τη βούληση τα συμβαλλόμενα μέρη. Σε έναν συμβιβασμό υπάρχει κατά κανόνα μόνο επιβεβαίωση υφιστάμενης οφειλής με τροποποίηση των όρων αποπληρωμής. Μόνη περίπτωση ανανέωσης της παλαιάς με νέα οφειλή υπάρχει στην περίπτωση, κατά την οποία ο συμβιβασμός επιφέρει δημιουργικά αποτελέσματα με κατάργηση της παλαιάς σχέσης και δημιουργία νέας, κάτι το οποίο όμως πρέπει να προκύπτει από τη βούληση των μερών. Εν αμφιβολία δεν προκύπτει κατάργηση της παλαιάς οφειλής και ανάληψη νέας. Υπάρχει μόνο*

τροποποίηση των όρων αποπληρωμής της υπάρχουσας οφειλής. Συνεπώς, πρέπει να προκύπτει ρητώς από τη συμφωνία των μερών (πιστωτή και οφειλέτη), ότι η αναχρηματοδότηση και ο διακανονισμός οφειλών αποτελεί κατάργηση των παλαιών οφειλών και ανάληψη νέας οφειλής. Επίσης, χαρακτηριστικό γνώρισμα της ανανέωσης είναι η απόσβεση (και όχι απλώς η αλλοίωση) της παλαιάς ενοχής λόγω της αντικατάστασής της με νέα. Η δημιουργούμενη ενοχή, συνεπώς, πρέπει να περιλαμβάνει «κάτι το νέο» σε σχέση με την παλαιά, το οποίο μπορεί να αφορά στο περιεχόμενο, την αιτία ή τα υποκείμενα της ενοχής. Ειδικότερα, διαφορά στο περιεχόμενο της νέας ενοχής (σε σχέση με το περιεχόμενο της παλαιάς) υπάρχει και όταν η νέα ενοχή πρέπει να εκπληρωθεί με διαφορετικούς (πιο ευμενείς ή πιο δυσμενείς) όρους. Αυτό συμβαίνει π.χ. όταν σύμβαση δανείου αντικαθίσταται, κατόπιν εξοφλητικής απόδειξης, από νέα σύμβαση δανείου με αντικείμενο το ήδη οφειλόμενο ποσό, αφού οι όροι της νέας οφειλής διαφέρουν από τους όρους της παλαιάς, τουλάχιστον ως προς τον χρόνο εκπλήρωσης».

3. Οι συνέπειες της αναχρηματοδότησης ως σύμβασης ανανέωσης

3.1. Η τύχη των ασφαλειών

Εφόσον κριθεί, κατά τα ως άνω εκτιθέμενα, ότι τα μέρη με τη συμφωνία αναχρηματοδότησης θέλησαν την κατάργηση της παλαιάς ενοχής και τη δημιουργία νέας σε αντικατάστασή της, σκοπός ο οποίος, όπως ήδη αναλύθηκε, πρέπει να συνάγεται σαφώς, τότε, συνεπεία της απόσβεσης της παλαιάς ενοχής, συναποσβήνονται τυχόν ασφάλειες γύρω από την παλαιά ενοχή, αφού ως παρεπόμενα δικαιώματα αυτές ακολουθούν την τύχη των κύριων δικαιωμάτων.

Τούτο επιβεβαιώνεται και από τη διάταξη του άρθρου 439 ΑΚ, η οποία όμως εισάγει εξαίρεση ειδικά για τις περιοριστικώς απαριθμούμενες σε αυτή ασφάλειες, ήτοι εγγυήσεις, υποθήκες και ενέχυρα, για τις οποίες προβλέπεται η διατήρησή τους μόνο εφόσον συναινεί ο εγγυητής ή ο κύριος του ενυπόθηκου ή ενεχυρασμένου πράγματος⁷⁹. Η ρύθμιση αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι τα πρόσωπα αυτά παρείχαν

---

⁷⁹ ΑΠ 1399/2015 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 434/2000, ΝοΒ 2001, σελ. 826, βλ. όμως Μιχ. Σταθόπουλο, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 401-402, κατά τον οποίο η διάταξη του άρθρου 439 ΑΚ δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση μεταβολής του προσώπου του δανειστή, εκτός εάν από τη σύμβαση ανανέωσης

την ασφάλεια υπό τις παλαιές συνθήκες και συνεπώς δεν είναι δυνατό να τους επιβληθεί η συνέχισή της υπό τις νέες πλέον συνθήκες⁸⁰. Δικαιολογητική βάση της εν λόγω διάταξης είναι η εξασφάλιση των συμφερόντων του δανειστή, ο οποίος δεν θα ήταν δίκαιο να στερηθεί τα δικαιώματα που απορρέουν από την πρώτη ενοχή⁸¹.

Στην περίπτωση της συναίνεσης εκ μέρους του εγγυητή ή του κύριου του ενυπόθηκου ή του ενεχυρασθέντος πράγματος οφειλέτη ή τρίτου, για τη διατήρηση της εγγύησης, της υποθήκης ή του ενεχύρου, αντίστοιχα, υπέρ της νέας ενοχής, τότε δεν πρόκειται περί νέων ασφαλειών αλλά περί των παλαιών ασφαλειών, οι οποίες και μεταβιβάζονται αυτούσιες στην νέα ενοχή, εφόσον βέβαια αυτή είναι έγκυρη. Διαφορετικά, εάν δεν υπήρχε η εν λόγω η διάταξη, η ρύθμιση αυτή θα χρειαζόταν νέα σύσταση ασφαλειών. Όστε επί ενεχύρου ή υποθήκης εξασφαλίζεται στον δανειστή η ίδια προτεραιότητα που απολάμβανε από την αρχική χρονολογία της σύστασής τους. Εάν όμως η αξία της νέας ενοχής υπερβαίνει την αξία της παλαιάς, ορθό φαίνεται να δεχθούμε, χάριν προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων τρίτων, ότι η μετάθεση των εμπραγμάτων ασφαλειών εις την νέα ενοχή επέρχεται μόνο κατά την αξία της

συνάγεται σαφής βούληση των μερών για απόσβεση των ασφαλειών, ομοίως *Μπεχλιβάνης* εις ΣΕΑΚ, άρθρο 439, αρ. 4, κατά τον οποίο «αυτό πρέπει να γίνει δεκτό κατά συσταλτική ερμηνεία της ΑΚ 439, διότι η μεταβολή του προσώπου του δανειστή δεν επιβαρύνει τη θέση του προσώπου που έδωσε την ασφάλεια, ανεξαρτήτως εάν είναι ο οφειλέτης ή τρίτος. Ως γνωστόν, η ίδια νομοθετική σκέψη εκφράζεται στη ρύθμιση της ΑΚ 458 εδ. α' για την εκχώρηση (σύμφωνα με την οποία, μαζί με την απαίτηση που εκχωρείται μεταβιβάζονται και οι ασφάλειες, χωρίς να απαιτείται συναίνεση του προσώπου που τις έδωσε).»

⁸⁰ *Μιχ. Σταθόπουλος*, ό.π., σελ. 401-402

⁸¹ *Καποδίστριας* εις ΕρμΑΚ, άρθρο 439, αρ. 1 επ., κατά τον οποίο «η διάταξη είναι σύμφωνη με τον γενικό κανόνα ότι με την λύση της κύριας ενοχής συναποσβήνονται και οι παρεπόμενες αυτής νομικές σχέσεις, εμπνέεται όμως από την πρόθεση εξασφάλισης των συμφερόντων του δανειστή, ο οποίος δεν θα ήταν δίκαιο να στερηθεί τα δικαιώματα που απορρέουν από την πρώτη ενοχή. Γι' αυτό το άρθρο 439 ΑΚ επιτρέπει οι εγγυήσεις, ενέχυρα και υποθήκες που ασφαλίζουν την πρώτη ενοχή να διατηρηθούν υπέρ της νέας, αλλά μόνο εφόσον συναίνεσε σε αυτό ο εγγυητής ή ο κύριος του ενυπόθηκου ή του ενεχυρασθέντος πράγματος οφειλέτης ή τρίτος»

παλαιάς ενοχής. Ως προς τη διαφορά φαίνεται δυνατή μόνο η σύσταση νέας υποθήκης ή ενεχύρου⁸².

Με τη συναίνεση δε των μερών επιτρεπτή είναι η διατήρηση και άλλων παρεπόμενων δικαιωμάτων, όπως τοκοδοσίας ή ποινικής ρήτηρας⁸³. Ενστάσεις, τέλος, οι οποίες ήταν δυνατό να προβληθούν κατά της παλαιάς ενοχής, δεν μπορούν να προβληθούν τώρα κατά της νέας, με εξαίρεση τις ενστάσεις ακυρότητας και ακυρωσίας που μπορούν να προβληθούν με τους όρους της ΑΚ 437⁸⁴.

4. Ειδικότερα η έκταση ευθύνης του εγγυητή

4.1. Η έννοια της σύμβασης εγγύησης

Με τη σύμβαση εγγύησης⁸⁵, που αποτελεί το αντικείμενο της ρύθμισης των ΑΚ 847-870, ο εγγυητής αναλαμβάνει απέναντι στον δανειστή ενός τρίτου προσώπου⁸⁶

---

⁸² Καποδίστριας εις ΕρμΑΚ, άρθρο 439, αρ. 4, ομοίως Βαθρακοκοίλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 439, σελ. 548, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., § 49, αρ. 12, σελ. 491

⁸³ Απ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 1999, § 49, αρ. 12, σελ. 490

⁸⁴ Βαθρακοκοίλης, εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 439, αρ. 2, Καποδίστριας εις ΕρμΑΚ, άρθρο 439, αρ. 6, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., § 49, αρ. 12, σελ. 490, Μιχ. Σταθόπουλος ό.π., σελ. 402 κατά τον οποίο «η πρώτη παράγραφος του άρθρου 437 ΑΚ προβλέπει ότι η ακυρότητα της παλαιάς ενοχής συμπαρασύρει σε ακυρότητα την ανανέωση και συνεπώς η ένσταση της ακυρότητας διατηρεί την ισχύ της, εκτός εάν η ανανέωση περιέχει επικύρωση της άκυρης ενοχής. Αντίθετα κατά την δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου, το ακυρώσιμο της παλαιάς ενοχής λόγω πλάνης, απάτης, απειλής, δεν διατηρείται εκτός εάν ο οφειλέτης κατά την ανανέωση το αγνοούσε χωρίς υπαιτιότητά του. Αν, δηλαδή, δεν συντρέχει αυτή η εξαίρεση, θεωρείται ότι η ανανέωση επικυρώνει την ακυρώσιμη ενοχή.»

⁸⁵ Την έννοια της εγγύησης αποδίδει η διάταξη του άρθρου 847 ΑΚ, όχι ρητώς, αλλά έμμεσα με τον καθορισμό της ευθύνης του εγγυητή έναντι του δανειστή προβλέποντας ότι «με τη σύμβαση εγγύησης ο εγγυητής αναλαμβάνει απέναντι στον εγγυητή την ευθύνη ότι θα καταβληθεί η οφειλή». Η έννοια δε του όρου «ευθύνη» είναι ταυτόσημη με την έννοια του όρου «ενοχή», με συνέπεια ο εγγυητής να «ενέχεται» και με την περιουσία του προς πληρωμή στον δανειστή του χρέους του πρωτοφειλέτη, βλ. σχετικώς Βρέλλη εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 847, αρ. 2, σελ. 362

⁸⁶ Καραγκουνίδης εις ΣΕΑΚ, Εισαγωγικές Παρατηρήσεις στα άρθρα 847- 870 ΑΚ, αρ. 5, κατά τον οποίο «η ενοχή του εγγυητή προϋποθέτει πάντοτε την ύπαρξη κύριας οφειλής τρίτου

(πρωτοφειλέτη) την υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή του τελευταίου, εάν αυτός παραλείψει να το κάνει. Σκοπός της εγγύησης⁸⁷ είναι η εξασφάλιση της απαίτησης του δανειστή κατά του πρωτοφειλέτη και η ενίσχυση του τελευταίου έναντι του δανειστή για την παρεχόμενη σε αυτόν πίστωση. Κατά συνέπεια, επελθούσης της υπερημερίας του οφειλέτη, ο δανειστής δικαιούται να στραφεί κατά του εγγυητή επιδιώκοντας από εκείνον την εκπλήρωση της παροχής⁸⁸.

Η σύμβαση εγγύησης είναι σύμβαση *συναινετική*, με την έννοια ότι ο ένας παρέχει την εγγύηση ενώ ο άλλος την αποδέχεται, *αφηρημένη*, με την έννοια ότι η αιτία της δεν βρίσκεται στη σχέση μεταξύ δανειστή και εγγυητή⁸⁹, αλλά στην εσωτερική σχέση που συνδέει τον εγγυητή με τον οφειλέτη (σχέση κάλυψης) και δεν ασκεί οποιαδήποτε επιρροή στο κύρος της σύμβασης εγγύησης, *αιτιώδης*, καθώς έμμεσος νομικός σκοπός της είναι η εξασφάλιση του δανειστή για αλλότριο χρέος κατά τρόπο παρεπόμενο, για την περίπτωση, δηλαδή, που ο πρωτοφειλέτης δεν καταβάλει την οφειλή, καθώς και *ετεροβαρής*, αφού δεσμεύεται μόνο ο εγγυητής. Μπορεί πάντως, να διαπλασθεί από τα μέρη (ΑΚ 361) και ως αμφοτεροβαρής εάν συμφωνηθεί η καταβολή ανταλλάγματος προς τον εγγυητή⁹⁰.

προσώπου, αποτελώντας μορφή της εν ευρεία εννοία ανάληψης αλλότριας οφειλής, κατηγορία που στο ρωμαϊκό δίκαιο αποδίδεται με τον όρο «intercessio» (...) πάντως είναι αυτοτελής και διακριτή σε σχέση προς την ενοχή του πρωτοφειλέτη, γεγονός το οποίο συνιστά ουσιώδες εννοιολογικό γνώρισμα της εγγύησης, που τη διαφοροποιεί από τη σωρευτική αναδοχή χρέους».

⁸⁷ Ζέπος εις ΕρμΑΚ Εισαγ. 847-870, αρ. 21, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., αρ. 1, σελ. 1625, κατά τον οποίο «ο οικονομικός και δικαιοπρακτικός θεσμός της εγγύησης συνίσταται, δηλαδή, στην ενίσχυση και εξασφάλιση μίας άλλης (κύριας) ενοχής και μάλιστα, της ενοχής τρίτου προσώπου. Από συστηματική άποψη, η σύμβαση εγγύησης ανήκει σε μία ευρύτερη κατηγορία ενοχών, τις εξασφαλιστικές σχέσεις ή ασφάλειες, στις οποίες κατατάσσονται επίσης η σωρευτική αναδοχή χρέους (ΑΚ 477), η αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση χρέους (ΑΚ 873-875) καθώς και μία σειρά από αρρυθμιστους στον νόμο συμβατικούς τύπους του ενοχικού δικαίου, όπως η εγγυοδοτική σύμβαση, η εγγυοδοτική επιστολή κλπ.»

⁸⁸ ΑΠ 1999/2013 ΧρΙΔ 2014, 264

⁸⁹ Ωστε να αποκλείεται η προβολή ενστάσεων εκ μέρους του εγγυητή από τη σχέση αυτή.

⁹⁰ Βρέλλης εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 847, αρ. 4 «εάν όμως συμφωνηθεί αμοιβή του εγγυητή από τον δανειστή όπως π.χ. συμβαίνει με τις Τράπεζες που δίνουν εγγύηση μόνο με αμοιβή κατά μία γνώμη η εγγύηση δεν γίνεται αμφοτεροβαρής, αλλά πρόκειται για μία ιδιαίτερη

4.2. Η κατάρτιση της σύμβασης εγγύησης

Η σύμβαση εγγύησης καταρτίζεται μεταξύ δανειστή και εγγυητή, χωρίς να απαιτείται η σύμπραξη ή συναίνεση του οφειλέτη, ο οποίος μπορεί να μην θέλει ή να μην ξέρει ότι κάποιος εγγυάται για την οφειλή του⁹¹. Η δήλωση βούλησης του εγγυητή πρέπει να είναι έγγραφη⁹², άλλως επέρχεται ακυρότητα της σχετικής δήλωσης και θεωρείται ότι αυτή δεν έγινε ποτέ (κατ' άρθρο 180 ΑΚ)⁹³. Ωστόσο, κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 849 εδ. β' ΑΚ, έλλειψη του εγγράφου καλύπτεται και, συνεπώς, η ακυρότητα θεραπεύεται, και μάλιστα αναδρομικά, εάν ο εγγυητής εκπληρώσει την οφειλή. Αντίθετα, η δήλωση αποδοχής του δανειστή μπορεί να γίνει και προφορικά (ατύπως)⁹⁴.

Όπως προαναφέρθηκε, η δήλωση του εγγυητή πρέπει να περιέχει με σαφήνεια, έστω και όχι ρητά, τη βούληση του να παράσχει εγγύηση. Δεν είναι ανάγκη να ορίζεται το ποσό για το οποίο δίνεται η εγγύηση, αφού ευθύνεται για ό,τι και ο πρωτοφειλέτης. Μόνη η δήλωση του ότι εγγυάται το χρέος και η υπογραφή σχετικού εγγράφου, δεν υποχρεώνει αυτόν εάν δεν γίνει αποδεκτή από το δανειστή. Για την ερμηνεία της δήλωσης εγγύησης ισχύουν οι γενικές αρχές με λήψη υπ' όψη της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, ενώ μπορούν να εκτιμηθούν για το σκοπό αυτό και παρεπόμενες προφορικές συμφωνίες.

σύμβαση που ρυθμίζεται, σύμφωνα με τη θέληση των μερών από τις διατάξεις της εγγύησης, χωρίς όμως να χρειάζεται ο έγγραφος τύπος της ΑΚ 849, ενώ κατ' άλλη γνώμη η εγγύηση μεταβάλλεται σε σύμβαση αμφοτεροβαρή.»

⁹¹ Νικόλαος Τριάντος εις Αστικό Κώδικα, Ερμηνεία κατ' άρθρο, άρθρο 847, αρ. 3, ΑΠ 963/2012 ΕΕμπΔ 2013, 702, Βρέλλης εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 847, αρ. 9, «η συγκατάθεση όμως του πρωτοφειλέτη έχει σημασία κυρίως για την άσκηση εναντίον του της αναγωγής του εγγυητή που ικανοποίησε τον δανειστή ώστε δεν αποκλείεται να υπάρχουν συμφωνίες, όχι απαραίτητα έγγραφες, μεταξύ του εγγυητή και του οφειλέτη που ρυθμίζουν τις μεταξύ τους έννομες σχέσεις (λ.χ. σχέση εντολής) ή οι σχέσεις τους να ρυθμίζονται από τις διατάξεις περί διοίκησης αλλοτρίων».

⁹² Βρέλλης εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 849 ΑΚ, αρ. 5 επ.

⁹³ Ενδεικτικά, ΑΠ 640/2016 ΤΝΠ Νόμος, ΑΠ 1047/2010, ΤΝΠ Νόμος

⁹⁴ Νικόλαος Τριάντος εις Αστικό Κώδικα, Ερμηνεία κατ' άρθρο, άρθρο 949, αρ. 1

4.3. Ο παρεπόμενος χαρακτήρας της εγγύησης

Ουσιώδες εννοιολογικό γνώρισμα της εγγύησης είναι ο παρεπόμενος⁹⁵ χαρακτήρας της, η ύπαρξή της, δηλαδή, προϋποθέτει την ύπαρξη κύριας οφειλής του πρωτοφειλέτη. Υπό την αυτή την έννοια, η υποχρέωση του εγγυητή εξαρτάται, κατ' αρχήν, από τη γένεση (ΑΚ 847), το κύρος (ΑΚ 850), την έκταση (ΑΚ 851), τη δυνατότητα πραγμάτωσης (ΑΚ 853) και την απόσβεση (ΑΚ 864) της κύριας οφειλής. Από την έννοια του παρεπόμενου χαρακτήρα της εγγύησης προκύπτει και ο επικουρικός χαρακτήρας της, του οποίου βασική εκδήλωση συνιστά η ένσταση δίζησης κατ' άρθρο 855 ΑΚ, κατά την οποία ο εγγυητής μπορεί να διωχθεί από τον δανειστή μόνο εφόσον διαπιστώνεται αδυναμία ικανοποίησης του από τον πρωτοφειλέτη.

Από τις εκφάνσεις του παρεπόμενου χαρακτήρα της εγγύησης που μας ενδιαφέρει εδώ είναι η σύνδεση της έκτασης και της απόσβεσης της εγγύησης με την έκταση και την απόσβεση της κύριας οφειλής. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά την έκταση της εγγυητικής ευθύνης, η διάταξη του άρθρου 851 ΑΚ⁹⁶ εξαρτά την ενοχή του εγγυητή από την έκταση που προσλαμβάνει η κύρια οφειλή με βάση την αρχική συμφωνία μεταξύ του δανειστή και του εγγυητή και, κατ' αρχήν τουλάχιστον, τις τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις της, τις ειδικότερες συμφωνίες μεταξύ δανειστή και εγγυητή και τις αλλοιώσεις που η κύρια οφειλή υφίσταται εκ του νόμου, εφόσον συντρέξουν γεγονότα όπως, ενδεικτικά, το πταίσμα και η υπερημερία του

---

⁹⁵ Βαθρακοκοίλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 847, αρ. 4, Καραγκουνίδης εις ΣΕΑΚ, Εισαγωγικές Παρατηρήσεις στα άρθρα 847-870 ΑΚ, αρ. 6, κατά τον οποίο «ιστορικά η εγγύηση διαπλάσθηκε ως θεσμός με χαρακτήρα αλτρομιστικό υπέρ του οφειλέτη. Σύμφωνα με την παραδοσιακή αντίληψη, δηλαδή, ο εγγυητής αναλαμβάνει την εξασφάλιση και ενίσχυση μίας ξένης οφειλής αφιλοκερδώς, εκκινώντας από κάποια κοινωνική ή ηθική επιταγή. Το γεγονός αυτό επιβάλλει στον νομοθέτη τη φροντίδα για αυξημένη προστασία του εγγυητή, η οποία συνίσταται στη διαμόρφωση της ενοχής του ως ενοχής με παρεπόμενο και επικουρικό χαρακτήρα απέναντι στον πρωτοφειλέτη.»

⁹⁶ Άρθρο 851 ΑΚ «ο εγγυητής ευθύνεται για την έκταση που έχει κάθε φορά η κύρια οφειλή, και ιδίως για τις συνέπειες του πταίσματος ή της υπερημερίας του».

πρωτοφειλέτη⁹⁷. Εν αμφιβολία, πάντως, η σύμβαση εγγύησης ερμηνεύεται υπέρ του εγγυητή⁹⁸.

Η ρύθμιση της ως άνω διάταξης αποτελεί ενδοτικό δίκαιο και ισχύει, συνεπώς, εφόσον ο δανειστής και ο εγγυητής δεν έχουν προβλέψει διαφορετικά⁹⁹. Έτσι, στο πλαίσιο της ΑΚ 851, μπορεί να συμφωνηθεί ότι η εγγυητική ευθύνη θα υπολείπεται, ποιοτικά ή ποσοτικά της κύριας οφειλής, όπως, για παράδειγμα, ότι η εγγύηση θα καλύπτει μόνο το ποσό της κύριας οφειλής χωρίς τους τόκους ή ότι θα διέπεται από όρους ευνοϊκότερους της κύριας οφειλής. Η εγγύηση ορισμένου ποσού έχει την έννοια ότι καλύπτει την κύρια οφειλή σε όλη της την έκταση, με τη διαφορά ότι η εγγυητική ευθύνη δεν μπορεί να υπερβεί σε συγκεκριμένο ύψος, ήτοι το συμφωνηθέν ποσό¹⁰⁰. Αντίθετα, τυχόν συμφωνία μεταξύ δανειστή και εγγυητή με την οποία επεκτείνεται η ευθύνη του για ποσό μεγαλύτερο του χρέους του πρωτοφειλέτη, συνιστά απόκλιση από την προβλεπόμενη στη διάταξη του άρθρου 851 ΑΚ και ως εκ τούτου δεν θα ισχύει ως εγγύηση, χωρίς ωστόσο να καθίσταται άκυρη μία τέτοια

---

⁹⁷ *Καυκάς Κ./Καυκάς Δ.*, Ενοχικόν, άρθρον 851§§ 1-2, σελ. 471, κατά τον οποίο «ο εγγυητής ευθύνεται ο ίδιος για τις συνέπειες που επέρχονται εκ του πταίσματος ή της υπερημερίας του οφειλέτη ώστε ευθύνεται για την καταβολή του διαφέροντος από την μη εκπλήρωση ή την καθυστερημένη εκπλήρωση από τον πρωτοφειλέτη της παροχής του κατ' άρθρα 343,344,382», *Ελευθερία Χριστιανοπούλου*, Εγγύηση και ρύθμιση οφειλών προς τις τράπεζες, ΕφΑΔΠολΔ, 2016, σελ. 27, κατά την οποία «οι τόκοι υπερημερίας μίας χρηματικής οφειλής αποτελούν την κατεξοχήν συνέπεια της υπερημερίας του πρωτοφειλέτη. Επομένως, η παραπάνω διάταξη εκτείνει την εγγυητική ευθύνη στους τόκους αυτούς, εκτός εάν συμφωνηθεί διαφορετικά. Ομοίως, ο εγγυητής ευθύνεται για τα έξοδα της δίκης κατά του πρωτοφειλέτη και για τα έξοδα καταγγελίας και μεσεγγύησης, επειδή και αυτά αποτελούν συνέπειες της υπερημερίας του εγγυητή και συνδέονται με την αγωγή κατ' αυτού (ΑΚ 851).»

⁹⁸ ΑΠ 1842/2008, ΤΝΠ Νόμος, «Από τις διατάξεις των άρθρων 847 και 851 ΑΚ και κυρίως από τη δεύτερη, η οποία ορίζει ότι «ο εγγυητής ευθύνεται για την έκταση που έχει κάθε φορά η κύρια οφειλή και ιδίως για τις συνέπειες του πταίσματος ή την υπερημερία του οφειλέτη», προκύπτει ότι η σύμβαση της εγγύησης πρέπει να ερμηνεύεται στενά και σε αμφιβολία υπέρ του εγγυητή».

⁹⁹ *Απ. Γεωργιάδης*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Δεύτερη Έκδοση, 2008, § 3, αρ. 110, σελ. 53

¹⁰⁰ *Ελευθερία Χριστιανοπούλου*, ό.π., σελ. 27

συμφωνία, καθώς δεν αποκλείεται, ανάλογα με τη βούληση των μερών, να ισχύει ως δωρεά ή αφηρημένη υπόσχεση χρέους ή αναδοχή χρέους ή εγγυητική σύμβαση¹⁰¹.

Σε περίπτωση συμβατικής μεταβολής της κύριας οφειλής, που έπεται χρονικά της κατάρτισης της εγγύησης πρέπει να διακρίνουμε: εάν δυνάμει της μεταγενέστερης συμφωνίας μεταξύ του δανειστή και του πρωτοφειλέτη μειώνεται η κύρια οφειλή ή καθίστανται ευνοϊκότεροι οι όροι της, τότε τα ίδια θα ισχύουν και υπέρ του εγγυητή. Αντίθετα, τυχόν μεταγενέστερη συμφωνία με την οποία διευρύνεται το χρέος¹⁰², λόγου χάρη αυξάνεται αυτό ή προβλέπεται το πρώτον ποινική ρήτρα, δεν συνεπάγεται αντίστοιχη διεύρυνση της ευθύνης του εγγυητή¹⁰³. Έτσι, ο εγγυητής δεν ευθύνεται από μεταγενέστερη συμφωνία μεταξύ του πρωτοφειλέτη και του δανειστή δυνάμει της οποίας επιμηκύνεται η προθεσμία εξόφλησης του χρέους, ώστε δύναται, εάν επιθυμεί, να καταβάλει το χρέος κατά την αρχικώς ταχθείσα προθεσμία και να στραφεί αμέσως κατά του πρωτοφειλέτη. Αντίστοιχα, δεν θα δεσμεύεται ο εγγυητής από τυχόν μεταγενέστερη συμφωνία μεταξύ του δανειστή και του πρωτοφειλέτη με την οποία συντέμνεται ο χρόνος εξόφλησης του χρέους¹⁰⁴.

Εφόσον, δηλαδή, αντικείμενο μεταγενέστερης συμφωνίας είναι η ποσοτική, χρονική, ή άλλη επέκταση της πρωτοφειλής, ο εγγυητής δεν δεσμεύεται για ό,τι υπερβαίνει την έκταση της εγγυητικής του δήλωσης. Δεσμεύεται, όμως, εάν η εγγυητική του δήλωση

---

¹⁰¹ *Βρέλλη* εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρο 851, αρ. 4, σελ. 377, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., σελ. 53, Ελευθερία Χριστιανοπούλου, ό.π., σελ. 27

¹⁰² *Καυκάς Κ./Καυκάς Δ.*, Ενοχικόν, άρθρον 851§§ 1-2, σελ. 471, κατά τον οποίο «ο εγγυητής δεν φέρει ουδεμία ευθύνη για την αύξηση του ποσού της κύριας οφειλής που απορρέει από τη συναφθείσα σύμβαση μεταξύ του πρωτοφειλέτη και του δανειστή που συμφωνήθηκε μετά τη σύναψη της εγγύησης και γενικώς για κάθε σύμβαση μεταξύ του ίδιου από την οποία καθίσταται δυσμενέστερη η θέση του εγγυητή». Κατά τον ίδιο συγγραφέα, τα ως άνω δεν ορίζονται μεν ρητά στο άρθρο 851 ΑΚ, δέον, ωστόσο, να γίνουν δεκτά, καθώς πρόκειται για μία εκ των συνεπειών του παρεπόμενου χαρακτήρα της εγγύησης, ομοίως βλ. *Βαθρακοκόιλη* σε ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 851, αρ. 7, κατά τον οποίο «από το άρθρο 851 ΑΚ προκύπτει ότι ο εγγυητής δεν δεσμεύεται από μεταγενέστερες συμφωνίες ανάμεσα στο δανειστή και τον πρωτοφειλέτη με τις οποίες γίνεται χειρότερη η θέση του, εκτός εάν συμφωνηθεί το αντίθετο.»

¹⁰³ Απ. Γεωργιάδης, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Δεύτερη Έκδοση, 2008, § 3, αρ. 112, σελ. 53,

¹⁰⁴ *Καυκάς Κ./Καυκάς Δ.*, Ενοχικόν, άρθρον 851§§ 1-2, σελ. 472, *Βρέλλης* εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρο 851, αρ. 6

καταλαμβάνει ρητά και τις τυχόν μελλοντικές επεκτάσεις τις πρωτοφειλής, οι οποίες, πάντως, θα πρέπει να προσδιορίζονται στην οικεία δήλωση με σαφήνεια, ή εάν ο εγγυητής συγκατατίθεται στην εν λόγω επέκταση¹⁰⁵. Η συγκατάθεση δε αυτή συνιστά τροποποίηση της αρχικής δήλωσης παροχής εγγύησης και γι' αυτό πρέπει να υποβάλλεται στον τύπο της ΑΚ 849¹⁰⁶.

Ωστόσο, δεν θα είναι πάντοτε ευχερές να διαπιστωθεί εάν με τη συμφωνία μεταξύ δανειστή και πρωτοφειλέτη, που καταρτίζεται ερήμην του εγγυητή μετά την ανάληψη από αυτόν της εγγύησης, τροποποιείται απλώς η κύρια οφειλή, ή αντικαθίσταται αυτή με νέα με την έννοια της ανανέωσης κατ' άρθρο 436 ΑΚ. Εκ της δε απλής τροποποίησης της κύριας οφειλής δεν καθίσταται δυσμενέστερη η θέση του εγγυητή με αποτέλεσμα να μην απαλλάσσεται αυτός από την υποχρέωσή του. Αντίθετα, εφόσον συμφωνηθεί μεταγενεστέρως μεταξύ δανειστή και πρωτοφειλέτη η ανανέωση της κύριας οφειλής, επέρχεται η απόσβεση της εγγύησης που εξασφάλιζε την παλαιά ενοχή κατ' άρθρο 439 ΑΚ, εκτός εάν ο εγγυητής συναινέσει εγγράφως στη διατήρησή της¹⁰⁷. Ανάλογα ισχύουν και στην περίπτωση του συμβιβασμού με ανανεωτικό χαρακτήρα κατ' άρθρο 871 ΑΚ, ο οποίος οδηγεί σε κατάργηση της πρωτοφειλής, οπότε ο εγγυητής ευθύνεται για την νέα ενοχή μόνο υπό τον όρο ότι έδωσε τη συναίνεσή του για την ανανέωση ή το συμβιβασμό¹⁰⁸.

---

¹⁰⁵ *Καραγκουνίδης* εις ΣΕΑΚ, άρθρο 851 ΑΚ, αρ. 3

¹⁰⁶ *Απ. Γεωργιάδης*, ό.π., § 3, αρ. 112, σελ. 53-54

¹⁰⁷ *Απ. Γεωργιάδης*, ό.π., § 3, αρ. 113, σελ. 54, Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, Η ευθύνη του εγγυητή και ο παρεπόμενος χαρακτήρας της, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2017, § 21, αρ. 26 επ., σελ. 241 επ.

¹⁰⁸ *Καραγκουνίδης* εις ΣΕΑΚ, άρθρο 851, αρ. 3, κατά τον οποίο «η αναγνώριση της κύριας οφειλής από τον πρωτοφειλέτη, σύμφωνα με την ΑΚ 873, γεννά αναιτιώδη ενοχή, η οποία καταρχήν δεν δεσμεύει τον εγγυητή, γιατί οδηγεί σε επιβάρυνση της θέσης του, εκτός εάν εγγυητής και πρωτοφειλέτης έχουν συμφωνήσει ρητά ή σιωπηρά η εγγύηση να ισχύει και για την αναγνώριση. Ανάλογη λύση πρέπει να δοθεί και ως προς την ανανέωση της κύριας οφειλής (ΑΚ 436) και το συμβιβασμό (ΑΚ 871) με ανανεωτικό χαρακτήρα, ο οποίος οδηγεί σε κατάργηση της πρωτοφειλής, οπότε ο εγγυητής ευθύνεται για την νέα ενοχή μόνο υπό τον όρο ότι έδωσε τη συναίνεσή του για την ανανέωση ή το συμβιβασμό», ομοίως *Βρέλλης* εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 851, αρ. 6, *Καυκάς Κ./Καυκάς Δ.*, Ενοχικών, άρθρο 851, υποσημ. (3), σελ. 472 στο τέλος.

4.4. Η ελευθέρωση του εγγυητή

Τούτο, επιβεβαιώνεται και από τη διάταξη του άρθρου 864 ΑΚ κατά την οποία «όταν η κύρια οφειλή αποσβεστεί, ο εγγυητής ελευθερώνεται, εκτός εάν η απόσβεση επήλθε από δικό του πταίσμα». Με την εν λόγω διάταξη, η οποία αποτελεί και αυτή έκφραση του παρεπόμενου χαρακτήρα της εγγύησης¹⁰⁹, εισάγεται η απόσβεση της κύριας οφειλής ως λόγος ελευθέρωσης του εγγυητή από την εγγυητική του ενοχή¹¹⁰. Εισάγεται, όμως, και εξαίρεση από τον κανόνα της ελευθέρωσης, στο βαθμό που η απόσβεση της κύριας οφειλής επήλθε από πταίσμα του εγγυητή¹¹¹.

Προϋπόθεση, λοιπόν, της ελευθέρωσης του εγγυητή είναι να επήλθε η απόσβεση της κύριας οφειλής¹¹², είτε από τον νόμο είτε με σύμβαση, όχι όμως και εξαιτίας πταίσματος του εγγυητή. Είναι δε αδιάφορος ο τρόπος με τον οποίο επέρχεται η απόσβεση της κύριας οφειλής¹¹³, ώστε η ως άνω διάταξη καταλαμβάνει και την περίπτωση της ανανέωσης κατ' άρθρο 436 ΑΚ, ομοίως και του συμβιβασμού με ανανεωτικά αποτελέσματα κατ' άρθρο 871 ΑΚ, περιπτώσεις που μας ενδιαφέρουν εδώ. Συνεπεία της απόσβεσης της κύριας οφειλής, η ελευθέρωση του εγγυητή

---

¹⁰⁹ Γι' αυτό υποστηρίζεται ότι η διάταξη του άρθρου αυτού δεν είναι ενδοτικού, αλλά αναγκαστικού δικαίου βλ. σχετικά Ζέπο εις ΕρμΑΚ, άρθρο 864, αρ. 16

¹¹⁰ Παν. Ι. Ζέπος, Ενοχικό Δίκαιο, Β' Μέρος Ειδικόν, Έκδοσις Δευτέρα, Αναθεωρηθείσα και Συμπληρωθείσα, Αθήνα, 1965 σελ. 553 κατά τον οποίο η μερική απόσβεση της παροχής οδηγεί σε ανάλογη μείωση της ευθύνης του εγγυητή, όπως προκύπτει από το άρθρο 851 ΑΚ κατά το οποίο ο εγγυητής ευθύνεται για την εκάστοτε έκταση της κύριας οφειλής. Σε περίπτωση δε αναβίωσης της αποσβεσθείσας κύριας οφειλής, λόγω χάρη επί σύγχυσης κατ' άρθρο 453 εδ. 2 ΑΚ, η εγγύηση δεν αναβιώνει.

¹¹¹ Παν. Ι. Ζέπος, ό.π., σελ. 553, κατά τον οποίο η διάταξη του άρθρου 864 εκφράζει μεν προδήλως τον παρεπόμενο χαρακτήρα της εγγύησης, συγχρόνως όμως κατέχεται και υπό το πνεύμα προστασίας του δανειστή έναντι του κινδύνου της απώλειας της κύριας οφειλής οφειλόμενης σε υπαίτια συμπεριφορά του εγγυητή.

¹¹² Ζέπος εις ΕρμΑΚ 864, αρ. 10, κατά τον οποίο η ελευθέρωση του εγγυητή επέρχεται έστω και εάν δεν ικανοποιήθηκε ο δανειστής, όπως συμβαίνει λόγου χάρη στην περίπτωση της άφεσης χρέους.

¹¹³ Βαθρακοκοίλης εις ΕΡΝΟΜΑΚ, άρθρο 864 ΑΚ, αρ. 3, σελ. 602, Βρέλλης εις ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλο, άρθρο 864, αρ. 6, σελ. 403, Καύκας, ό.π., σελ. 513, Καραγκουνίδης εις ΣΕΑΚ, άρθρο 864, αρ. 4

επέρχεται αυτομάτως¹¹⁴. Μετά την απόσβεση της κύριας οφειλής, ο δανειστής δεν διατηρεί οποιαδήποτε αξίωση κατά του εγγυητή¹¹⁵.

4.5. Η ευθύνη του εγγυητή επί ανανέωσης της σύμβασης

4.5.1. Διάκριση μεταξύ τροποποίησης και ανανέωσης

Ας επανέλθουμε τώρα στο δυσδιάκριτο ζήτημα εάν και πότε αντικείμενο της μεταγενέστερης συμφωνίας μεταξύ του δανειστή και του πρωτοφειλέτη είναι απλώς η τροποποίηση της κύριας οφειλής ή η ανανέωση της κατ' άρθρο 436 ΑΚ. Είδαμε σχετικώς ότι ανανέωση υπάρχει όταν επέρχεται τόσο ουσιώδης μεταβολή των όρων της αρχικής ενοχής, ώστε αλλοιώνεται η ίδια η ταυτότητά της και ότι, συνεπώς, για τη διαπίστωση εάν πρόκειται περί τροποποίησης απλώς της παλαιάς ενοχής ή περί ανανέωσης της κατ' άρθρο 436 ΑΚ, ερευνάται κατά πόσο με τη νέα συμφωνία μεταξύ δανειστή και πρωτοφειλέτη μεταβάλλεται ουσιωδώς η οικονομική ταυτότητα της αρχικής ενοχής, υιοθετούμενης έτσι μίας κατά βάση οικονομικής θεώρησης της ενοχής¹¹⁶. Αυτή όμως η θεώρηση πρέπει να είναι συγχρόνως προσανατολισμένη στο συμβατικό κίνδυνο που αναλαμβάνει ο εγγυητής. Υπό το πρίσμα αυτό θα πρέπει να εξετάζεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, εάν θα ήταν σύμφωνο με τις επιταγές της καλής πίστης να διατηρηθεί η ευθύνη του εγγυητή και για την νέα ενοχή¹¹⁷.

---

¹¹⁴ ΑΠ 186/2001 δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος, «εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 864 ΑΚ όταν η κύρια οφειλή αποσβεστεί, ο εγγυητής ελευθερώνεται, εκτός αν η απόσβεση επήλθε από δικό του πταίσμα. Από τη διάταξη αυτή που αποτελεί έκφραση του παρεπόμενου χαρακτήρα της εγγυήσεως, προκύπτει ότι η ελευθέρωση του εγγυητή επέρχεται αυτόματα, αρκεί η απόσβεση της κύριας οφειλής να μη προκλήθηκε από πταίσμα του. Σε περίπτωση μερικής αποσβέσεως της κύριας οφειλής μειώνεται ανάλογα και η ευθύνη του εγγυητή. Για την ελευθέρωση του εγγυητή είναι αδιάφορος ο τρόπος αποσβέσεως της κύριας οφειλής.»

¹¹⁵ Νικόλαος Τριάντος εις Αστικό Κώδικα, Ερμηνεία κατ' άρθρο, άρθρο 864, αρ. 3

¹¹⁶ Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, ό.π., § 21, αρ. 26 επ., σελ. 241 επ.

¹¹⁷ Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, ό.π., § 21, αρ. 26 επ., σελ. 241 επ., ομοίως, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., § 3, αρ. 114, σελ. 54, κατά τον οποίο «γενικά κατά την ερμηνεία θα παίζει αποφασιστικό ρόλο η οικονομική όψη της συμφωνίας και θα πρέπει να εξετάζεται κάθε φορά, εάν συμβαδίζει με τις επιταγές της καλής πίστης το να ζητηθεί από τον εγγυητή να τηρήσει την υποχρέωσή του από τη

Όπως έχει αναλυθεί ήδη ανωτέρω, εν αμφιβολία, θα γίνεται δεκτό ότι πρόκειται για απλή τροποποίηση της ενοχής και όχι για ανανέωση, καθότι, κατά ρητή νομοθετική πρόβλεψη, εκφραζόμενη μάλιστα τόσο στην ΑΚ 421 όσο και στην ΑΚ 438, η βούληση των μερών για απόσβεση της αρχικής ενοχής πρέπει να συνάγεται σαφώς. Τούτο είναι εξάλλου εύλογο, γιατί η τροποποίηση επηρεάζει λιγότερο την ενοχική σχέση απ' ό,τι η ανανέωση. Αν, λοιπόν, τα μέρη επιθυμούν το «κάτι περισσότερο», δηλαδή την απόσβεση της αρχικής ενοχής, τούτο πρέπει να προκύπτει σαφώς από τη συμφωνία μεταξύ τους¹¹⁸.

4.5.2. Νομολογία

Έχει κριθεί ότι θα πρόκειται για ανανέωση και επί μετατροπής του αναγνωρισθέντος καταλοίπου αλληλόχρεου λογαριασμού σε τοκοχρεωλυτικό δάνειο. Έτσι όταν η Τράπεζα μετά το κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού με χρεωστικό για τον πιστολήπτη υπόλοιπο συμφωνεί μαζί του να του χορηγήσει τοκοχρεωλυτικό δάνειο ισόποσο με το κατάλοιπο του λογαριασμού πιστώνοντας παράλληλα με το ποσό του δανείου τον εν λόγω λογαριασμό και εξοφλώντας συνεπώς το κατάλοιπο αυτό, η εγγύηση που έχει δοθεί για το κατάλοιπο δεν διατηρείται, εφόσον δεν παρείχε προς τούτο συναίνεση ο εγγυητής¹¹⁹.

Ενδεικτικά, αναφέρουμε την υπ' αριθμόν 45477/2006 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης¹²⁰, δυνάμει της οποίας πιθανολογήθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Μεταξύ της Τράπεζας και της εταιρίας με την επωνυμία «Γ.Κ. και Σία ΕΕ» (εφεξής η «Εταιρία») καταρτίστηκε σύμβαση παροχής πίστωσης δι' ανοικτού (αλληλόχρεου) λογαριασμού, δυνάμει της οποίας η Τράπεζα χορήγησε στην Εταιρία πίστωση μέχρι του ποσού των 100.000 ευρώ. Την τήρηση της σύμβασης αυτή εγγυήθηκε η αιτούσα δηλώνοντας εγγράφως ότι εγγυάται υπέρ της Εταιρίας την τήρηση των όρων της σύμβασης και την εξόφληση του καταλοίπου από το κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού.

σύμβαση της εγγύησης. Προφανώς δεν θα υπάρχει τέτοια σε περίπτωση επουσιωδών μεταβολών στην κύρια οφειλή.»

¹¹⁸ Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, ό.π., § 21, αρ. 26 επ., σελ. 241 επ.

¹¹⁹ Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, ό.π., § 21, αρ. 26 επ., σελ. 241 επ.

¹²⁰ ΕΤρΑξΧρΔ, 2007,171

Με επιστολή της η Εταιρία πρότεινε στην καθ' ής την αλλαγή του τρόπου εξυπηρέτησης της οφειλής της, ανερχόμενης στο ποσό των 91.666,60 ευρώ, το οποίο και αναγνώρισε, σε έντεκα μηνιαίες ισόποσες δόσεις ποσού 8.333,40 ευρώ η κάθε μία. Η Τράπεζα αποδέχθηκε την ως άνω πρόταση και μηδένισε την οφειλή της πιστούχου από τον τηρούμενο αλληλόχρεο λογαριασμό, προέβη δε σε εκταμίευση του ποσού των 91.666,60 ευρώ, για το οποίο τήρησε δανειακό λογαριασμό.

Εκ των ανωτέρω πραγματικών περιστατικών, πιθανολογήθηκε ότι η υφιστάμενη μεταξύ των μερών σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό τροποποιήθηκε και μετατράπηκε σε δανειακή σύμβαση. Ο δε καθορισμός των ισόποσων δόσεων προσδίδει στην τροποποιηθείσα σύμβαση το νομικό χαρακτηρισμό του δανείου. Περαιτέρω, από κανένα στοιχείο δεν πιθανολογήθηκε ότι η αιτούσα εγγυήθηκε εγγράφως την αποπληρωμή της μετατραπείσας σύμβασης δανείου. Συνεπώς, εφόσον έπαυσε να ισχύει η αρχική σύμβαση η αιτούσα απελευθερώθηκε από τη σύμβαση εγγύησης.

Η Τράπεζα είχε πετύχει την έκδοση διαταγής πληρωμής με την οποία υποχρεώθηκαν η πιστούχος εταιρία και οι τρεις εγγυητές της αρχικής σύμβασης πίστωσης ανοικτού (αλληλόχρεου) λογαριασμού, μεταξύ των οποίων και η αιτούσα σε καταβολή του επίδικου ποσού. Κατά της ως άνω διαταγής πληρωμής, η αιτούσα άσκησε ανακοπή, ισχυριζόμενη ότι έχει ελευθερωθεί, αφού η απαίτηση από την αρχική σύμβαση έπαυσε να ισχύει μετά την μετατροπή της σε σύμβαση δανείου, για την αποπληρωμή του οποίου δεν παρείχε την έγγραφη εγγύηση της.

Το Δικαστήριο πιθανολόγησε έτσι την ευδοκίμηση του προβαλλόμενου ισχυρισμού της αιτούσας περί ελευθέρωσης της από την εγγύηση που δόθηκε στο πλαίσιο της αρχικής σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο λογαριασμό) λόγω εξόφλησης, ως λόγου ανακοπής κατά της εκδοθείσας διαταγής πληρωμής σε βάρος της, ως και σε βάρος της Εταιρίας και των λοιπών εγγυητών της αρχικής σύμβασης πίστωσης, με την οποία υποχρεώθηκαν αυτοί να καταβάλλουν στην Τράπεζα, εις ολόκληρον ο καθένας, το ποσό των 93.232,45 ευρώ ως υπόλοιπο του μεταξύ τους αλληλόχρεου λογαριασμού. Πιθανολογούμενης της ακύρωσης της ανακοπόμενης διαταγής πληρωμής αλλά και της ανεπανόρθωτης βλάβης που θα υποστεί η αιτούσα από την εκτέλεση της, το Δικαστήριο δέχθηκε την αίτηση αναστολής εκτέλεσης της ως άνω διαταγής πληρωμής έως την έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί της ασκηθείσας κατά αυτής ανακοπής.

Ακολουθως, εκδόθηκε η απόφαση επί της ως άνω ανακοπής η οποία απέρριψε, όμως, τον προβαλλόμενο λόγο ανακοπής περί ελευθέρωσης της εγγυήτριας από την αρχική σύμβαση παροχής πίστωσης δι' ανοιχτού (αλληλόχρεου) λογαριασμού λόγω εξόφλησης. Κατά αυτής η ανακόπτουσα άσκησε έφεση, επί της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθμόν 1695/2009 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης¹²¹, με την οποία έγινε δεκτή η έφεση κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης επί της ανακοπής και διατάχθηκε η ακύρωση της ως άνω διαταγής πληρωμής. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι «καταρτίστηκε νέα σύμβαση χρεωλυτικού δανείου, εξοφλητέου σε ισόποσες αυτοτελείς δόσεις, με διαφορετικό (αυξημένο) επιτόκιο, για το οποίο τηρήθηκε δανειακός λογαριασμός (...) με το προϊόν δε του δανείου που εκταμιεύθηκε πιστώθηκαν αυθημερόν οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί της υφιστάμενης μεταξύ των μερών σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, οι οποίοι μηδενίστηκαν. Η ανωτέρω σύμβαση είναι τελείως διαφορετική από εκείνη του αλληλόχρεου λογαριασμού, οι δε δοσοληψίες από το χρεωλυτικό δάνειο από τη φύση τους, δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν με την τήρηση ανοιχτού λογαριασμού, αφού δεν είναι απαιτητό από την αρχή το σύνολο του χρέους. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι η ανακόπτουσα δεν εγγυήθηκε εγγράφως την αποπληρωμή της νέας σύμβασης δανείου (η καθ' ης ισχυρίζεται ότι πρόκειται για την αρχική σύμβαση πιστώσεως με αλληλόχρεο λογαριασμό). Συνεπώς, εφόσον έπαυσε να ισχύει η αρχική σύμβαση της πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό, η ανακόπτουσα απελευθερώθηκε από τη σύμβαση εγγύησης (άρθρο 864 ΑΚ). Ενόψει όλων αυτών, η έκδοση της υπ' αριθ. 32972/2006 διαταγής πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, με την οποία υποχρεώθηκε, μεταξύ των άλλων, η ανακόπτουσα ως εγγυήτρια να καταβάλει στην καθ' ης η ανακοπή το ποσό των 93.232,45 ευρώ ως υπόλοιπο της αρχικής σύμβασης του αλληλόχρεου λογαριασμού, είναι άκυρη.»

Παρόμοια υπόθεση απασχόλησε πρόσφατα το Εφετείο Θεσσαλονίκης, το οποίο, όμως, αντίθετα με τα ως άνω αναφερόμενα, απέρριψε, δυνάμει της υπ' αριθμόν 736/2018 απόφασης του¹²², τον προβαλλόμενο λόγο ανακοπής περί ελευθέρωσης της ανακόπτουσας από την εγγύηση που δόθηκε στο πλαίσιο της αρχικής σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό λόγω εξόφλησης, στηριζόμενο στον ισχυρισμό ότι μεταξύ της πιστούχου και της Τράπεζας καταρτίστηκε νέα σύμβαση

¹²¹ ΕΤρΑξΧρΔ 2009, 863,

¹²² ΔΕΕ, ΤρΕφΘεσ 736/2018 (Αλληλόχρεος λογαριασμός), Τεύχος 11, 2018, σελ. 1327

χρεωλυτικού δανείου με το προϊόν του οποίου πιστώθηκε ο αλληλόχρεος λογαριασμός, ο οποίος μηδενίστηκε και έπαψε να ισχύει, η ίδια δε δεν είχε εγγυηθεί υπέρ της αποπληρωμής του.

Το Δικαστήριο, εν προκειμένω, έκρινε ότι η αρχική σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό δεν τροποποιήθηκε, ούτε μετατράπηκε αυτή σε σύμβαση τοκοχρεωλυτικού δανείου, καθώς *«και μετά την πρόταση της πιστούχου και την αποδοχή αυτής από την καθ' ής, δεν μεταβλήθηκε το καθεστώς της πίστωσης, αλλά αυτή εξακολουθούσε να διέπεται από τις διατάξεις της αρχικής σύμβασης πίστωσης»*. Κατέληξε στην ως άνω κρίση λαμβάνοντας υπόψη ότι *«ούτε διαφορετικό επιτόκιο για το ποσό αυτό ορίστηκε, ούτε άλλη προμήθεια, πολύ δε περισσότερο δεν υπολογίζονταν τα τοκοχρεωλυτικά ποσά, ούτε ορίστηκε κάτι άλλο για την περίπτωση καθυστέρησης κάποιας δόσης του καθυστερούμενου ποσού κεφαλαίου, ούτε συνομολογήθηκε η αυτοτέλεια κάθε μιας δόσης, ούτε καταργήθηκε η δυνατότητα αποστολών και από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, ώστε να μην μπορεί να λειτουργήσει για το λόγο αυτό αλληλόχρεος λογαριασμός»*. Απέρριψε έτσι τον ως άνω προβαλλόμενο ισχυρισμό της ανακόπτουσας περί ελευθέρωσης της από την εγγύηση που δόθηκε στο πλαίσιο της αρχικής σύμβασης λόγω εξόφλησης της.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν εδώ τα όσα εκτίθενται στην μείζονα σκέψη της ως άνω απόφασης, κατά τα οποία *«η νέα χρηματοδότηση πιστούχου επ' ανοικτώ λογαριασμό από την πιστοδότρια Τράπεζα με αυτοτελή (δανειακή) σύμβαση, δεν αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης πιστωτικής σύμβασης, ιδίως όταν με τη μεταγενέστερη σύμβαση ορίζεται ιδιαίτερος χρόνος εξόφλησης, διαφορετικός από εκείνο της αρχικής χρηματοδότησης. Όμως, για τη διάγνωση του χαρακτήρα της δεύτερης σύμβασης ως νέας απαιτείται η διαπίστωση μεταβολής στο συμβατικό περιεχόμενο και στην αιτία της ενοχής, όπως και ύπαρξης σκοπού κατάργησης της αρχικής ενοχής με αντικατάστασή της από την νέα, στοιχεία τα οποία δεν ενυπάρχουν χωρίς άλλο σε κάθε περίπτωση μεταγενέστερης της αρχικής πιστωτικής σύμβασης συμφωνίας δανειστή και πρωτοφειλέτη, με την οποία αναγνωρίζεται η οφειλή από την αρχική (πιστωτική) αιτία και ρυθμίζεται η εξόφληση αυτής με δόσεις.»*

Παρομοίως, δυνάμει της υπ' αριθμόν 3741/1993 απόφασης του Εφετείου Αθηνών¹²³, κρίθηκε ότι δεν έπαυσε να υφίσταται η αρχική ενοχή και συνεπώς δεν ελευθερώθηκε ο εγγυητής στην περίπτωση που ο πρωτοφειλέτης αναγνώρισε το χρεωστικό υπόλοιπο λογαριασμού που τηρείτο προς εξυπηρέτηση πιστωτικής κάρτας και συμφώνησε να καταβάλει το εν λόγω ποσό σε μηνιαίες δόσεις, διότι από το σύνολο των περιστάσεων προέκυπτε πως τα μέρη απέβλεψαν κυρίως σε παράταση του χρόνου εξόφλησης του υπολοίπου και όχι στην κατάργηση της αρχικής ενοχής.

Συγκεκριμένα, στην επίδικη υπόθεση, η ενάγουσα και νυν εκκαλούσα άσκησε έφεση κατά της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών με την οποία απορρίφθηκε η ασκηθείσα κατά της εφεσίβλητης Τράπεζας (εφεξής η «Τράπεζα») αγωγής, με την οποία επιδιωκόταν να αναγνωριστεί δικαστικά ότι η ενάγουσα ελευθερώθηκε από την σύμβαση εγγύησης δυνάμει της οποίας εγγυήθηκε απέναντι στην Τράπεζα υπέρ της πρωτοφειλέτριας για τη χορήγηση στην τελευταία πίστωσης με χρησιμοποίηση της πιστωτικής κάρτας "ΕΜΠΙΟΡΟΚΑΡΤΑ" και για την εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων της πρωτοφειλέτριας από τη χρήση της εν λόγω πιστωτικής κάρτας. Πρωτοδίκως, η ενάγουσα ισχυρίστηκε ότι ελευθερώθηκε από την ως άνω σύμβαση εγγύησης επειδή *πρώτον* με νεώτερη σύμβαση μεταξύ της πρωτοφειλέτριας και της εναγομένης Τράπεζας, ανανεώθηκε (αντικαταστάθηκε με άλλη νέα) η ενοχή απορρέουσα από την ως άνω σύμβαση πίστωσης, χωρίς τη συναίνεση της ίδιας ως εγγυήτριας (ΑΚ 439) και *δεύτερον* επειδή από πταίσμα και συγκεκριμένα από βαρεία αμέλεια της Τράπεζας κατέστη αδύνατη η από την οφειλέτρια ικανοποίηση της Τράπεζας (ΑΚ 862).

Εν προκειμένω, αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά:

Μεταξύ της πρωτοφειλέτριας και της Τράπεζας καταρτίστηκε σύμβαση δυνάμει της οποίας η Τράπεζα χορήγησε στην πρωτοφειλέτρια πιστωτική κάρτα με τον τίτλο "ΕΜΠΙΟΡΟΚΑΡΤΑ", με την οποία παρασχέθηκε σ' αυτήν το δικαίωμα να τη χρησιμοποιεί και να συναλλάσσεται με όλες τις επιχειρήσεις, που είχαν συμβληθεί με την Τράπεζα, αγοράζοντας αγαθά και υπηρεσίες μέχρι του ποσού των 150.000 δραχμών. Με άλλη συμφωνία μεταξύ των διαδίκων, που διατυπώθηκε εγγράφως στο σώμα της ως άνω σύμβασης, η ενάγουσα και νυν εκκαλούσα εγγυήθηκε, απέναντι

---

¹²³ ΕΤρΑξΧρΔ, Σύμβαση τραπεζικής πίστωσης με χορήγηση πιστωτικής κάρτας, 1995, σελ. 345

στην εναγομένη και υπέρ της πρωτοφειλέτριας ότι η τελευταία θα εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις της, που απορρέουν από την ως άνω σύμβαση, ανέλαβε δε την ευθύνη, σαν πρωτοφειλέτρια, για την καταβολή στην εναγομένη κάθε χρεωστικού υπολοίπου που θα προέκυπτε, είτε το υπόλοιπο αυτό προερχόταν από τη χρήση της πιο πάνω πιστωτικής κάρτας μέσα στο πιστωτικό της όριο, είτε από υπέρβαση του πιστωτικού ορίου χρήσης της, σε οποιοδήποτε ποσό και αν ανερχόταν αυτό το υπόλοιπο, και περαιτέρω παραιτήθηκε ρητώς από την ένσταση διζήσεως, καθώς και από το ευεργέτημα του άρθρου 862 ΑΚ.

Η πρωτοφειλέτρια έκανε χρήση της εν λόγω πιστωτικής κάρτας και στις 29.06.1989 ο λογαριασμός της, μετά από υπέρβαση του πιστωτικού ορίου χρήσεώς της, εμφάνισε χρεωστικό υπόλοιπο 361.318 δραχμών, με αποτέλεσμα η Τράπεζα να προβεί σε καταγγελία της εν λόγω σύμβασης και να προσκαλέσει με επιστολή της την πρωτοφειλέτρια και την ενάγουσα εγγυήτρια για την εξόφληση του ποσού. Μετά από αίτηση της εναγομένης δανείστριας, για το χρεωστικό αυτό υπόλοιπο εκδόθηκε διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία και κοινοποιήθηκε τόσο στην πρωτοφειλέτρια, όσο και στην ενάγουσα. Η πρωτοφειλέτρια απέστειλε επιστολή προς την Τράπεζα, με την οποία δήλωσε ότι αναγνωρίζει ότι το χρεωστικό υπόλοιπο του πιο πάνω λογαριασμού της ΕΜΠΟΡΟΚΑΡΤΑΣ, το οποίο στις 31.03.1990 ανερχόταν σε 498.577 δρχ., δημιουργήθηκε από την εκ μέρους της αγορά εμπορευμάτων με χρήση της πιστωτικής αυτής κάρτας και ότι το υπόλοιπο που απομένει, μετά την (έναντι της παραπάνω οφειλής) καταβολή απ' αυτήν στις 05.04.1990 ποσού 30.000 δρχ. και στις 18.4.1990 ποσόν 120.000 δρχ., προτίθεται να καταβάλει με μηνιαίες καταβολές των 50.000 δρχ. τουλάχιστον, μέχρι την εξόφληση, αρχής γενομένης από 30.5.1990.

Η δήλωσή της αυτή, που περιείχε πρόταση προς κατάρτιση σύμβασης αναγνώρισης του υφιστάμενου πιο πάνω χρέους της και συγχρόνως ρύθμισης της καταβολής αυτού με δόσεις, έγινε αυθημερόν αποδεκτή από την εναγομένη και έτσι καταρτίστηκε μεταξύ τους σχετική σύμβαση. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπάρχει κενό ως προς το ακριβές είδος και τα αποτελέσματα της αναγνωριστικής αυτής σύμβασης, ελλείψει σαφούς σχετικής διατύπωσης και διευκρινιστικών σ' αυτήν δηλώσεων των μερών και ότι, συνεπώς, η εν λόγω σύμβαση χρήζει ερμηνείας. Από την ερμηνεία δε της σύμβασης αυτής, σύμφωνα με τα άρθρα 173 και 200 ΑΚ, όπως απαιτεί η καλή πίστη και αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, προέκυψε κατά την κρίση του

Δικαστηρίου ότι η αληθινή βούληση των συμβληθέντων δεν ήταν η κατάργηση της προϋφιστάμενης ενοχής από την παραπάνω σύμβαση πίστωσης με χορήγηση πιστωτικής κάρτας και η δημιουργία νέας ενοχής, αλλά μόνο η επιβεβαίωση της προϋφιστάμενης αυτής ενοχής, με σκοπό την περαιτέρω διασφάλισή της, δηλαδή η σύμβαση αυτή είχε το χαρακτήρα αιτιώδους αναγνωριστικής σύμβασης (ΑΚ 361). Το Δικαστήριο κατέληξε στην εν λόγω κρίση λαμβάνοντας υπόψη

(α) την με πλήρη στοιχεία αναφορά στη σύμβαση της αιτίας του αναγνωριζόμενου χρέους,

(β) του γεγονότος ότι στο κείμενο της σύμβασης αναφέρεται ότι οι μνημονεύμενες σ' αυτήν καταβολές, από τις οποίες η δεύτερη έλαβε χώρα την ίδια χρονική στιγμή με την κατάρτισή της, έγιναν «έναντι της παραπάνω οφειλής» και

(γ) του ότι η πρωτοφειλέτρια αναλαμβάνει δυνάμει της ως άνω σύμβασης την υποχρέωση να καταβάλει το υπόλοιπο της ίδιας οφειλής με μηνιαίες καταβολές, **μετά από παράταση του χρόνου εξόφλησης της, στην οποία κυρίως και απέβλεψαν τα μέρη με την εν λόγω σύμβαση.**

Το Δικαστήριο έκρινε ότι ακόμα και υπό την εκδοχή ότι, με τη σύμβαση αυτή, τα μέρη θέλησαν τη δημιουργία μιας νέας (αφηρημένης) υπόσχεσης ή αναγνώρισης χρέους, **από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι καταργήθηκε η αρχική ενοχή (από τη σύμβαση πιστώσεως) και ότι αυτή αντικαταστάθηκε με τη νέα αυτή ενοχή, αφού από τη σύμβαση αυτή δεν προκύπτει (ρητή ή έστω σιωπηρή) αντίθετη και μάλιστα σαφής βούληση των μερών (ΑΚ 438).** Για το λόγο αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι σε κάθε περίπτωση, εξακολουθεί να υπάρχει, παράλληλα η αρχική ενοχή, δοθέντος και του ότι ο ανανεωτικός σκοπός, τον οποίο επικαλείται η ενάγουσα, που φέρει και το βάρος της απόδειξης των σχετικών μ' αυτών περιστατικών, δεν αποδείχθηκε από κανένα από τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα πιο πάνω αποδεικτικά μέσα. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό ότι η ενάγουσα εγγυήτρια έχει ελευθερωθεί από την υπό κρίση σύμβαση εγγύησης, κατά το άρθρο 439 ΑΚ για τον προβαλλόμενο από την ενάγουσα λόγο ότι η ίδια δεν συναίνεσε στη διατήρηση της εγγύησης της υπέρ της νέας ενοχής, δοθέντος ότι για την ελευθέρωση αυτή του εγγυητή απαιτείται να έχει λάβει χώρα ανανέωση της ενοχής, προϋπόθεση όμως που δεν συντρέχει στην υπό κρίση περίπτωση.

5. Η αναχρηματοδότηση των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις

Ανανέωση υπάρχει και στην περίπτωση της αναχρηματοδότησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις στην οποία δύνανται να προβαίνουν οι Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (εφεξής «ΕΔΑΔΠ») του νόμου 4354/2015¹²⁴, με τον οποίο εισήχθη το θεσμικό πλαίσιο σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα διαχείρισης και απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις¹²⁵, υπό τις ειδικότερα καθοριζόμενες στον νόμο προϋποθέσεις.

Αντικείμενο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των ΕΔΑΔΠ¹²⁶ είναι *πρώτον* η διαχείριση¹²⁷ των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (άρθρο 1 § 1 ν. 4354/2015)

---

¹²⁴ Νόμος 4354/2015 (ΦΕΚ Α 176/ 16.12.2015) με τίτλο «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων», όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 4389/2016 (ΦΕΚ Α 94/27.5.2016) με τίτλο «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις» και ισχύει μετά τον ν. 4393/2016 (ΦΕΚ Α 106/6.6.2016) (εφεξής «νόμος 4354/2015»)

¹²⁵ Τσολακίδης, ό.π., σελ. 128, κατά τον οποίο «μετά την τροποποίηση του ν. 4354/2015 με τον ν. 4389/2016, στο ρυθμιστικό πεδίο του νόμου έχουν ενταχθεί όχι μόνο τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αλλά κάθε είδους απαιτήσεις από δάνεια και πιστώσεις που έχουν χορηγήσει πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα. Έχει, δηλαδή, διαμορφωθεί ειδικό δίκαιο εκχωρήσεως, ληξιπρόθεσμων και μη απαιτήσεων, με κριτήριο εφαρμογής αφενός κατά πόσον εκχωρητής είναι πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα και αφετέρου κατά πόσον η απαίτηση πηγάζει από «δάνεια και πιστώσεις».

¹²⁶ Ν. Ρόκας, Χρ. Γκόρτσος, Α. Μικρουλέα, Χ. Λιβαδά, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 564, Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 περ. α του ν. 4354/2015, η διαχείριση των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις που χορηγούνται ή έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα ανατίθεται αποκλειστικά σε ανώνυμες εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, ειδικού και αποκλειστικού σκοπού που εδρεύουν στην Ελλάδα και σε εταιρίες που εδρεύουν σε κράτος μέλος του ΕΟΧ υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σχετικά. Οι εταιρίες αυτές αδειοδοτούνται με βάση τη διαδικασία που ορίζεται στο αρ. 1 και εποπτεύονται για τη συμμόρφωσή προς τις διατάξεις του νόμου από την Τράπεζα της Ελλάδος, Ζαφείριος Ν. Τσολακίδης, ό.π., σελ. 121 κατά τον οποίο «αποκλείεται, επομένως, ένα νομικό πρόσωπο να ενεργεί ταυτοχρόνως ως φορέας

και δεύτερον η αναχρηματοδότηση αυτών, εφόσον λάβουν ειδική προς τούτο άδεια (άρθρο 1 § 20 ν. 4354/2015) ¹²⁸. Ειδικότερα όσον αφορά τη διαχείριση, η τελευταία μπορεί να συνίσταται ¹²⁹ ιδίως στην νομική και λογιστική παρακολούθηση, την είσπραξη, τη διενέργεια διαπραγματεύσεων με τους οφειλέτες των προς διαχείριση απαιτήσεων και τη σύναψη συμβάσεων συμβιβασμού κατά την έννοια των άρθρων 871-872 ΑΚ ή ρύθμισης και διακανονισμού σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας, όπως έχει θεσπισθεί με την υπ' αριθμ. 116/25.08.2014 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 2 του Ν. 4224/2013.

Προϋπόθεση της αναχρηματοδότησης ¹³⁰ είναι η σύμπτωση στο πρόσωπο του αποκτώντος με αυτό του οφειλέτη των μεταβιβαζόμενων δανειακών απαιτήσεων. Σε μία τέτοια περίπτωση, η ΕΔΑΔΠ θα προέβαινε ουσιαστικά σε αναδιάρθρωση του χρέους του οφειλέτη μέσω ανανέωσης της ήδη υφιστάμενης έννομης σχέσης (λ.χ. πίστωσης) από την οποία απορρέουν οι μεταβιβαζόμενες απαιτήσεις με μία έννομη σχέση πώλησης. Στο πλαίσιο της ανανέωσης αυτής, η υποχρέωση του οφειλέτη να αποπληρώσει την οφειλή του από τη σύμβαση δανείου ή πίστωσης προς την ΕΑΑΔΠ αντικαθίσταται από την υποχρέωση καταβολής του τιμήματος μεταβίβασης των

απόκτησης και διαχείρισης απαιτήσεων, που δεν φαίνεται να αποκλείεται από τις αρχικές ρυθμίσεις του Ν. 4354/2015».

¹²⁷ Τσολακίδης, ό.π., σελ. 120, κατά τον οποίο «επί αναθέσεως μόνο της διαχείρισης, ο προς ον η διαχείριση φορέας δεν εμφανίζεται προς τα έξω ως δικαιούχος της απαίτησης, αλλά ενεργεί στο όνομα και για λογαριασμό του αναθέσαντος πιστωτικού ιδρύματος. Σε περίπτωση που στο πλαίσιο της διαχείρισης ο φορέας προβεί σε διάθεση της απαίτησης, εν όλω ή εν μέρει, λ.χ. στο πλαίσιο συμβιβασμού, ενεργεί ως αντιπρόσωπος του πιστωτικού ιδρύματος και ως εκ τούτου η διάθεση αυτή ενεργεί αμέσως υπέρ και κατά του πιστωτικού ιδρύματος (ΑΚ 211).»

¹²⁸ Σπήλιος Αντ. Μούζουλας, Ζητήματα από την εφαρμογή του Ν. 4354/2015, όπως ισχύει μετά τους Ν. 4389/2016 ως 4393/2016 για τις εταιρίες διαχείρισης ή απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, ΧρηΔικ 2016, σελ. 31

¹²⁹ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 § 2 εδ. α' ν. 4354/2015 όπου ρυθμίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο των συμβάσεων ανάθεσης διαχείρισης που πρέπει να καταρτίζονται μεταξύ των Εταιριών Απόκτησης Δανείων από Δάνεια και Πιστώσεις (εφεξής «ΕΑΑΔΠ») και των ΕΔΑΔΠ για την έγκυρη μεταβίβαση απαιτήσεων πιστωτικών ιδρυμάτων.

¹³⁰ Σπήλιος Αντ. Μούζουλας, ό.π., σελ. 32

δανειακών απαιτήσεων προς ΕΑΑΔΠ ως δικαιούχο απαιτήσεων σε βάρος του. Το τίμημα της μεταβίβασης μπορεί να είναι μικρότερο από το ύψος της δανειακής απαίτησης βάσει της ελευθερίας των συμβάσεων και ως εκ τούτου θα μπορούσε να θεωρηθεί και μερική άφεση χρέους¹³¹.

Επίλογος

Η ανάλυση που προηγήθηκε αναδεικνύει τη διχογνωμία που υπάρχει ως προς την νομική φύση της σύμβασης αναχρηματοδότησης των τραπεζικών δανείων. Στην ελληνική τραπεζική πρακτική η σύμβαση αναχρηματοδότησης αντιμετωπίζεται ως εξώδικος συμβιβασμός. Η ελληνική νομολογία άλλοτε υιοθετεί αυτή την άποψη και άλλοτε υποστηρίζει ότι πρόκειται περί σύμβασης ανανέωσης. Μέχρι στιγμής, το ζήτημα δεν φαίνεται να έχει απασχολήσει την θεωρία.

Η άποψη περί ανανέωσης σημαίνει ότι μέσω της αναχρηματοδότησης επέρχεται η απόσβεση της παλαιάς ενοχής και η αντικατάσταση της με νέα. Η δε δημιουργούμενη ενοχή, όπως αναδείχθηκε, πρέπει να περιλαμβάνει «κάτι το νέο» σε σχέση με την παλαιά. Η άποψη περί εξώδικου συμβιβασμού δέχεται ότι τα μέρη συμφωνούν με την αναχρηματοδότηση να προχωρήσουν σε διευθέτηση, με αμοιβαίες υποχωρήσεις, της μεταξύ τους διαφοράς που πηγάζει από επισφαλή απαίτηση, ήτοι απαίτηση που κινδυνεύει να μην ικανοποιηθεί πλήρως από τον οφειλέτη λόγω των σημαντικών οικονομικών δυσχερειών που αυτός αντιμετωπίζει.

Αλλά και αν γίνει δεκτή η δεύτερη άποψη ότι πρόκειται περί συμβιβασμού, θα πρέπει και εδώ να εξεταστεί εάν τα μέρη θέλησαν δυνάμει αυτού την τροποποίηση απλώς της ενοχής ή την ανανέωσή της, τη συνολική, δηλαδή, κατάργηση της αρχικής, αμφίβολης σχέσης και την αντικατάστασή της με νέα, βέβαιη συμβατική σχέση, η οποία δεν αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης.

Εφόσον διαπιστωθεί ότι τα μέρη θέλησαν την κατάργηση της παλαιάς ενοχής και την αντικατάστασή της με νέα, τότε θα πρόκειται περί ανανέωσης, συνεπεία της οποίας οι

---

¹³¹Κιτσαράς Λάμπρος, Η περαιτέρω μεταβίβαση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, μετά την αρχική απόκτησή της από «εταιρία αποκτήσεως» του ν. 4354/2015. Προϋποθέσεις και συνέπειες, ΧρΙΔ, 2019, σελ. 303

ασφάλειες της παλαιάς ενοχής κατ' αρχήν εξαλείφονται και ο εγγυητής υπέρ της παλαιάς ενοχής ελευθερώνεται από την εγγύηση που δόθηκε στο πλαίσιο της αρχικής σύμβασης πίστωσης λόγω εξόφλησής της. Αντίθετα, εάν διαπιστωθεί ότι τα μέρη θέλησαν την τροποποίηση απλώς της ενοχής, δεν επέρχεται ανανέωση της παλαιάς ενοχής και διατηρεί αυτή τη φύση, τον χαρακτήρα και τις ασφάλειες της, ήτοι τυχόν εγγυήσεις, ενέχυρα ή υποθήκες.

Οι συνέπειες όμως που επιφέρει η ανανέωση θα είναι κατά κανόνα ανεπιθύμητες για τα μέρη και ιδίως για τον δανειστή- πιστωτικό ίδρυμα που μένει απροστάτευτος θα έλεγε κανείς, στο μέτρο που από κοινού με την παλαιά ενοχή αποσβήνονται οι ασφάλειες της και δεν συμφωνείται η διατήρησή τους. Αντίθετα, η αλλοίωση απλώς της ενοχής με την έννοια της τροποποίησης της επηρεάζει σαφώς λιγότερο την υφιστάμενη ενοχική σχέση. Ωστε κρίσιμο κριτήριο τελικά για την αποδοχή της μίας ή της άλλης άποψης είναι να προκύπτει σαφώς από τη σύμβαση αναχρηματοδότησης ο σκοπός της ανανέωσης, ήτοι η πρόθεση των μερών περί απόσβεσης της παλαιάς ενοχής και δημιουργίας νέας. Διαφορετικά, εν αμφιβολία περί την ύπαρξη σαφούς σκοπού ανανέωσης, η σύμβαση αναχρηματοδότησης προκρίνεται να αντιμετωπιστεί ως συμβιβασμός, σε εκπλήρωση των υποχρεώσεων του οποίου τα μέρη επιβεβαιώνουν ή τροποποιούν απλώς την υφιστάμενη μεταξύ τους έννομη σχέση.

Πηγές

Βιβλιογραφία

- Αλεξάνδρα Π. Τσατσούλη, Η πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, 2017, <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2707556/theFile>
- Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Δεύτερη έκδοση, 2008
- Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Τόμος Ι, άρθρα 1- 947, Π.Ν. Σάκκουλας, 2013
- Απόστολος Σ. Γεωργιάδης- Μιχαήλ Π. Σταθόπουλου, Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο- Νομολογία- Βιβλιογραφία, Τόμος ΙV, Ειδικό Ενοχικό (Συνέχεια), Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, 1998
- Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, Τόμος ΙΙ, Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, 2007
- Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, 1999
- Βασίλης Αντ. Βαθρακοκοίλης, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία- Νομολογία Αστικού Κώδικα, Γενικό Ενοχικό, Άρθρα 287-495, τόμ. 2, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003
- Βασίλης Αντ. Βαθρακοκοίλης, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία- Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Γ', Ημιτόμος Γ', άρθρα 741-946, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2006
- Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, Η ευθύνη του εγγυητή και ο παρεπόμενος χαρακτήρας της, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, 2017
- Ένωση Ελλήνων Νομικών e- ΘΕΜΙΣ, Πιστωτικά Ιδρύματα, Νομικές & Θεσμικές Όψεις, 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο e- ΘΕΜΙΣ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018
- Ι. Καρακώστας, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία- Σχόλια- Νομολογία, Ειδικό Ενοχικό, Άρθρα 741-946, Τόμος Έκτος, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009
- Κωνστ. Α. Καυκάς, Ενοχικόν Δίκαιον, Ειδικό Μέρος, Τόμος Β', άρθρα 730- 946, Έκδοση Έβδομη, ΑΦΟΙ Π. Σάκκουλα, 1993
- Λεωνίδα Ν. Γεωργακόπουλου, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τόμος Δεύτερος, Οι εμπορικές πράξεις, Τεύχος Δεύτερο Συμβάσεις, Γ' Τραπεζικές Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, 1995
- Μιχ. Π. Σταθόπουλος, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004
- Νικόλαος Ι. Λιβάνης, Η αιτιώδης αναγνώριση χρέους, Π.Ν. Σάκκουλας, 1984
- Νικόλαος Τριάντος, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Τόμος Πρώτος, Άρθρα 1-946, 4^η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Ν. Ρόκας, Χρ. Γκόρτσος, Α. Μικρουλέα, Χ. Λιβαδά, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016

Πανεπιστήμιο Πειραιώς/ Ελεγκτικό Συνέδριο, Οικονομική Ανάπτυξη & Δίκαιο, εκδόσεις Σάκκουλα, 2017

Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνης, Τιμητικός Τόμος Ελίζας Δ. Αλεξανδρίδου, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων- μη εμπόρων (μετά και τον νόμο 4336/2015), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016

Παν. Ι. Ζέπου, Ενοχικόν Δίκαιον. Β' Μέρος Ειδικόν. Έκδοσις Δευτέρα, Αναθεωρηθείσα και Συμπληρωθείσα, Αθήναι, 1965

Αρθρογραφία

Απόστολος Χελιδόνης, Η υπαναχώρηση από τη σύμβαση συμβιβασμού, Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, Τεύχος 12/2014

Ελευθερία Χριστιανοπούλου, Εγγύηση και ρύθμιση οφειλών προς τις τράπεζες, Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, 2016

Σπήλιος Αντ. Μούζουλας, Ζητήματα από την εφαρμογή του Ν. 4354/2015, όπως ισχύει μετά τους Ν. 4389/2016 για τις εταιρίες διαχείρισης ή απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, ΧρηΔικ 2016,

Κιτσαράς Λάμπρος, Η περαιτέρω μεταβίβαση απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις μετά την αρχική απόκτηση της από «εταιρία αποκτήσεως» του ν. 4354/2015. Προϋποθέσεις και συνέπειες, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, 2019

Νομολογία

ΠολΠρωτΑθ 2308/1983, ΕλλΔνη 25, 1984, 209

ΕφΑθ 5751/1989 ΝοΒ 1990, 102

ΕφΑθ 3741/1993, ΕΤρΑξΧρΔ, 1995, 345

ΜονΠρωτΑθ 1578/1995, ΕλλΔνη 38, 1997

ΜονΠρωτΑθ 4519/1995, Αρμενόπουλος, 1999, 995

ΑΠ 467/1996, ΕλλΔνη 38, 1997

ΑΠ 1357/2000, ΤΝΠ Νόμος

ΑΠ 1359/2000, ΤΝΠ Νόμος

ΑΠ 434/2000, ΝοΒ 2001, 826

ΑΠ 1184/2002, ΤΝΠ Νόμος

Εφαθ 3791/2003, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 609/2005, ΕλλΔνη 2006, 1014
ΑΠ 1437/2005, ΝοΒ 2006, 553
ΑΠ 937/2006, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 42/2006, ΤΝΠ Νόμος
ΜονΠρωτΘεσ 45477/2006, ΕΤρΑξΧρΔ, 2007, 171
ΑΠ 1802/2007, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1620/2008, ΝοΒ 2009, 632
ΑΠ 1842/2008, ΤΝΠ Νόμος
ΕφΘεσ 1695/2009, ΕΤρΑξΧρΔ, 2009, 863
ΑΠ 1222/2010, ΝοΒ 2011, 62
ΠολΠρωτΑθ 1921/2010, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1047/2010, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 963/2012 ΕΕμπΔ 2013, 702
ΑΠ 1553/2013, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1663/2013, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1999/2013, ΧρΙΔ 2014, 264
ΑΠ 138/2014, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1399/2015, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1081/2015, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1234/2016, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 640/2016, ΤΝΠ Νόμος
ΕιρΧανίων 442/2016, ΤΝΠ Νόμος
ΑΠ 1257/2017, ΤΝΠ Νόμος
ΤρΕφΘεσ 736/2018, ΔΕΕ 2018, 1327
ΑΠ 1438/2018, ΤΝΠ Νόμος

Ξένη Βιβλιογραφία- Αρθρογραφία

Platon Monokroussos, Christos Gortsos, Non-Performing Loans and Resolving Private Sector Insolvency: Experiences from the EU Periphery and the Case of Greece, Palgrave Macmillan Studies in Banking and Financial Institutions Series Editors Philip Molyneux, 2017, p. 19

Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Document, Guidelines - Prudential treatment of problem assets - definitions of non-performing exposures and forbearance, 4.3 “Interaction of forbearance with non performing exposures”, 2016, par. 41,

EBA/ITS/2013/03 “EBA FINAL draft Implementing Technical Standards On Supervisory reporting on forbearance and non performing exposures under article 99(4) of Regulation (EU) No 575/2013”, dated on 20/2/2014 <https://eba.europa.eu/documents/10180/449824/EBA-ITS-2013-03+Final+draft+ITS+on+Forbearance+and+Non-performing+exposures.pdf>

European Central Bank, Timotej Homar, Heinrich Kick and Camelo Salleo, What drives forbearance- evidence from the ECB Comprehensive Assessment, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2707565